

JUNAŠTVO DELAVCEV, KI S SVOJIMI PRSI BRANIJO SVOJE TISKARNE IN DRUGE USTANOVE PRED FAŠISTIČNIMI, JE BREZMEJNO

Splošna stavka v vsej coni A

Ljudstvo zahteva odstranitev fašističnih band iz cone A, izboljšanje svojega težkega ekonomskega in socialnega položaja in zahteva pravo ljudsko oblast

VSAKA DRUGAČNA REŠITEV JE VODA NA MLIN FAŠIZMA

Vse barbarstvo, protikulturnost in divjaštvo fašističnih zločincev je te dni zopet prišlo do veljave v coni A Julijske krajine. Pred ničemer se ni ustavil fašistični bes: ne pred izvoljenimi organi oblasti ljudstva, ne pred njegovimi kulturnimi in političnimi ustanovami, ne pred predstavništvom FLRJ. Ko je še vsa Evropa polna žalostnih ostankov fašističnega uničevanja in požiganja, je zopet požigala fašistična roka stopila v akcijo — sama fašistična roka stopila v akcijo — pol v samem centru svobodoljubnega Trsta. Okrog trideset demoliranih objektov v Trstu ponovno jasno izpričuje, kaj je fašizem in kam vodi politika popuščanja in sodelovanja s fašizmom, ki je karakteristična za ZVU.

Samo nekaj podatkov o napadih fašističnih telc naj da sliko o njihovih ciljih in metodah:

1. Napad na tajništvo in Predsedstvo PNOO-ja in na sedež raznih pokrajinskih odsekov PNOO-ja; pri slednjem so razbili s kamni šipe na oknih, polili z bencinom vrata glavnega vhoda in zažgali. Ogenj so antifašisti pogasili.
2. Napad na sedež Mestnega osvobodilnega sveta, kjer so vdrli v prostore, jih popolnoma razdejali, ukradli denar in uničili arhiv.
3. Napad na Slovensko knjigarno, kjer so razbili opremo, pokradli knjige in jih na ulici sežgali.
4. Napad na Circolo di Cultura Popolare di San Vito, kjer so najprej vse pokradli in nato prostore zažgali.
5. Napad na sedež Pokrajinskih Enotnih sindikatov.
6. Napad na sedež delegacije Jugoslovanskih železnic, kjer so vdrli v prostore, razbili opremo, jo razmetali po ulicah in zažgali.
7. Napad na prostore naše komisije za ugotavljanje vojnega plena.
8. Napad na Zadržno tiskarno — itd. itd.

Ti žalostni dogodki nas spominjajo na leto 1920, ko so fašistični po-

žigalci zažgali Narodni dom v Trstu. Tudi takrat so plameni objeli naše ustanove, naše šole in vredništva naših časopisov ter odprli pot v dobo strašne fašistične tiranije. Svobodoljubni Trst in svobodoljubno ljudstvo to pot ne bo dovolilo, da se ponovi ona tragična zgodovinska pot, ki je privedla konec koncev do druge svetovne vojne.

Fašisti so tudi to pot delali po starem receptu: najti kakršen koli izgovor za svoje divjanje ter se na ta način »opravičiti« pred svetom. To pot so govorili, da je »vrozok« njihovega divjanja v tem, ker so svobodoljubne množice preprečile biciklistom iz Italije, da bi v svoji dirki po Italiji privozili tudi skozi Trst. Jasno je, da je to bila samo zelo nespretna kamuflaža. Svoje zločinske podvige so oni že davno prej pripravili. Komur se vedno ne bi bili posmehovali fašistični recepti in fašistične metode, ta se naj zamisli nad tem dejstvom: par dni poprej kot v Trstu so fašisti izvedli po popolnoma isti shabloni napad na antifašistične organizacije in ustanove v Pulju. Tam so napadli prostore Slovansko-italijanske antifašistične unije, redakcijo časopisa »Il nostro giornale«, ki je uradno glasilo Slovansko-italijanske antifašistične unije itd. Tudi tam so besneli z noži in palicami, razbijali stole in omare, raznesli arhiv in prepalili antifašiste. Ali je tudi tam šlo za bicikliste iz Italije?

Sramota je, da ZVU nudi fašističnim zločincem zatočišče v coni A, za katero je ona po mednarodnem dogovoru prevzela vso odgovornost. Seveda sramota je, da ZVU in zlasti njena civilna policija pomaga fašističnim zločincem in celo sama podvzema preko civilne policije roko v roki s fašisti najbolj drastične ukrepe proti svobodoljubnemu ljudstvu — Italijanom, Hrvatom in Slovencem.

Ljudstvo cone A je dostojno odgovorilo fašističnim izzivalcem. Generalna stavka v vsej coni A je popolna. Heroizem delavcev, ki so s svojimi prsi branili svoje tiskarne in druge ustanove pred fašističnimi vandali, je brezmejen. Fašisti so izdali poziv, naj gredo delavci na delo, toda pozivu se ni nihče odzval. Se prej pa so fašisti demagoško pozivali delavce, naj ne gredo na delo. S tem so skušali zmanjšati stranjenost, dostojanstvenost in odločnost ljudstva, ki se je pokazala v discipliniranem odzivu na poziv stavkovnega odbora h generalni stavki. Ko pa jim tudi ta manever ni uspel, so spet menjali geslo in — seveda zopet zaman — pozvali delavce na delo. Ljudstvo Julijske krajine je s svojo generalno stavko zopet pokazalo, da se ne da preplašiti od fašističnega terorja in da neomajno vztraja na svojih zahtevah: za odstranitev fašističnih band iz cone A, za izboljšanje svojega težkega ekonomskega in socialnega položaja, za priključitev k FLRJ.

Ljudstvu cone A so se odzvale tudi množice iz cone B, ki so mu s svojo širokopotezno nabiralno akcijo pokazale vso svojo solidarnost.

Ali je mogoče najti močnejšega dokaza za voljo ljudstva Julijske krajine, o kateri razpravlja mirovna konferenca v Parizu, kakor je generalna stavka ljudstva cone A in solidarnost ljudstva cone B?

Fašistična divjaštva, ki so to pot zavzela doslej največji in nezaslišan obseg, pa so hkrati dokaz več, da bi vsaka drugačna rešitev vprašanja Julijske krajine, ki bi šla preko upravljenih interesov in preko volje ljudstva Julijske krajine, pomenila resno nevarnost za mir. Vsaka drugačna rešitev bi bila vada na mlin fašizmu.

Nauk zadnjih dni v coni A je samo eden: vzpostavitev ljudske oblasti — edina rešitev.

Ali je mogoče najti močnejšega dokaza za voljo ljudstva Julijske Krajine, kakor je splošna stavka ljudstva cone A in solidarnost ljudstva cone B?

v več primerih zmetano na ulico in zažgano. Ukradeni so bili v več primerih pisalni stroji, v drugih pa razbiti. Kjer pa so sovinstični zločinci prišli do denarja, so ga ukradli. Po gostilnah in barih so kradli jestvine in pijače.

Povzročena škoda znaša več milijonov lir.

Te zločinske tolpe so poskušale tudi uničiti tiskarno v via San Francesco 20, sedež Komunistične partije Julijske krajine v Domu pristaniških delavcev, kulturne krožke »Rinaldi«, »Pino Tomazič« in druge.

Fašistične napadane tolpe so bile močne do kvečemu 300 ljudi, po večini so jih tvorili mladi ljudje, importirani iz notranjosti Italije. Civilna policija bi lahko bila kos situaciji vsak trenutek. Tržaški Italijani so obsodili to zločinsko delovanje. Tolpe so hodile od sedeža do sedeža in opravljale razbijalsko delo. S tem bi bilo delo policije olajšano, ker bi lahko sledila le skupini, če je že ni hotela razgnati.

V mnogih primerih je prišla policija na lice mesta sočasno z napadalci, katerih ni ovirala pri vandalizmu. So celo primeri, da se policija ni odzvala pozivu v prostorih se nahajajočih ljudi in prostori, da vzpostavijo red, ko so zločinci razbijali inventar. Po navadi je prišla poli-

cija prepozno, čeravno je bila pravčasno poklicana. Kljub ogromni škodi in tako velikemu številu napadov ni policija v nobenem primeru aretirala napadalcev, tudi onih ne, ki so vprlo nje razbijali šipe, uničevali inventar po sedežih in ga zažigali. Dogoditi se je celo primer, da so civilni policisti pomagali odnašati inventar, katerega so nato tolpe zažgale. Policija ni reagirala, ko so sovinsti javno sramotili sliko maršala Tita, katero so tudi v njihovi navzočnosti zažgali. Pač pa je policija aretirala antifašistične borce, ki so stražili svoje sedeže.

Iz navedenega jasno spoznavamo ne samo delovanje civilne policije in ZVU, temveč tudi, kakšna bi bila usoda slovenskih in italijanskih protifašističnih množic, če bi bila Trst in Slovensko Primorje priključena k Italiji. Ti dogodki kažejo tudi, kakšna usoda bi čakala protifašiste in njih množične organizacije, če bi postal Trst internacionalen pod vplivom nepristranske uprave, kjer so taki dogodki mogoči. Prav zaradi tega ljudstvo Julijske krajine bo, kot kdaj prej ne more pristati na drugo rešitev, razen priključitev Julijske krajine in Trsta k FLRJ Jugoslaviji.

Pokrajinski narodnoosvobodilni odbor za Slovensko Primorje in Trst.

Borba ljudstva cone A je „nezakonita“, zakonita pa so fašistična divjaštva?

3. t. m. zvečer je Zavezniška vojaška uprava izdala komuniké, v katerem javlja, da smatra sedanjo splošno protestno stavko za ilegalno. Komuniké se glasi: »Zavezniška vojaška uprava smatra sedanjo stavko za ilegalno, ker je ta bila proglašena iz samih političnih vzrokov in se ne nanaša na nobene gospodarske ali sindikalne vzroke. Izguba dnevnih mezd zaradi sedanje ilegalne stavke je povzročila pomanjkanje prizadetim delavcem in njihovim družinam. Zato se bodo vsi vrnili na svoje običajno mesto v petek 5. julija 1946 ob normalni uri.«

Stavkovni odbor pa je tekom noči izdal št. 5 svojega biltena, v katerem poroča:

Stavko nadaljujemo.

»Stavko nadaljujemo! Danes v sredo 3. t. m. je bila stavka v vsej pokrajini splošna, v Trstu se pa tisti, ki ne stavkajo, omejujejo zgolj na nekatera trgovska podjetja in zelo skrajno tramvajsko službo, ki jo vodi pristojni stavkovni odbor. To so prodane duše, ki jih je lahko najti ob vseh prilikah in ki so bili že od nekdaj manevrske napadalne skupine fašizma in nemškega okupatorja.

Jutri, v četrtek 4. julija se stavka nadaljuje in bo strnjena kakor v preteklih dneh ZVU je začela deloma nastopati prot banditom, ki so izvršili vaneške napade v nedeljo in ponedeljek. Kakor je bilo sporočeno, so med aretiranci bivši fašisti in importiranci. To je prvi korak. Treba je udati na višje mesto. Fašistične squadre je organiziral CLN. Vzdušje mrzine in pogrom je pripravila »Voce Libera«. Zato je treba te aretirati.

Največji del civilne policije je neposredno sodeloval s fašističnimi tolpami ali pa je mirno dopuščal to početje. Nato je streljal proti oni, ki so hoteli razgnati zločince, ker jih je ogorčil napad na njihove embleme in na dobro ime mesta.

samega. Treba je kaznovati krivce, zlasti predstojnike, ki so največ krivi.

Pomoč kmetov prihaja vedno obilnejše. V prihodnjih dneh bodo mogli stavkajoči in brezposelni nabavljati najnujnejše potrebine v nekaj skromne prehrane, na katero so prisiljeni že več let.

Da bi odpomogel težkemu stanju pri nakupih prebivalstva, je stavkovni odbor določil, da smejo trgovine z jestvinami, zelenjavami, sadni trgi in ribarnice, kakor je bilo že določeno za kruh in mleko, ostati odprte do 10. ure jutraj.

To dovoljenje obvezuje prebivalstvo, trgovce in nameščence k večji disciplini. Odbor jih vabi, naj tudi v tej panogi jutri po 10. uri stavkajo splošno kot na vseh drugih toriščih.

Zivela stavka za demokracijo in za svobodo ljudstva!

Zivela solidarnost med delavci, obrtniki, malimi mestnimi trgovci! Zivela solidarnost med mestom in deželo!

Združeni in strnjeni bomo dosegli, da se v Trstu in coni A ne bodo nikoli več ponavljali fašistični podvigi; da ne bomo nikoli več videli policije, ki je sokriva ali pa noče zatreti fašistične drhali, temveč napada in ubija ljudstvo.

Vsa industrijska podjetja pristanišča in velik del trgovin so zaprti. Cestna železnica tudi danes ne deluje. Edino trgovine in trgi s sadjem in zelenjavo, ribarnice in pekarnice delajo po načrtu stavkovnega odbora in to samo do 10. ure dopoldne. Po ulicah je vedno veliko ljudi, ki diskutirajo o položaju, o stavki in drugih dogodkih, ki se vrstijo iz dneva v dan. Javni red je prevzela anglo-ameriška policija, ki kroži po tržških ulicah in oklopnih avtomobilih. Vojski na oklopnih avtomobilih so v popolni bojni opremi.

Danes jutraj ob 7 uri je civilna policija zaplenila pri Sv. Ani kamion bele moke, namenjene stavkajočim delavcem.

Fašizem s svojim zločinskim terorjem ni bil uničen, ampak se je prav pod ZVU izredno razbohotil

so pisali Tržačani Svetu zunanjih ministrov

»V Trstu so stari in novi fašisti opustošili sedeže Enotnih sindikatov, Združenja partizanov Julijske Krajine, Antifašistične mladine in tržaškega Mestnega odbora. Požgali so Prosvetni dom in delno uničili sedež Pokrajinskega odbora. Skušali so zažgati tudi sedeže drugih antifašističnih organizacij. Napadli in oropali so trgovine in slovenske knjigarne. Fašisti so napadali tudi meščane in jih ranili. To je delo fašističnih tolp, ki jih je organiziral in plačal reakcionarni in sovinstični CLN. Za ta dejanja so odgovorne tudi oblasti, ki niso bile v stanju, kot nikdar doslej, da bi jih preprečile.

Policija je zopet pokazala svojo pristranost in deloma direktno sodelovala z napadalci. Policisti so ubili antifašističnega delavca.

Medtem, ko ljudstvo proglašja splošno stavko, se obrača na vas z nujnim pozivom, da rešite z največjo hitrostjo vprašanje Trsta in Julijske Krajine v smislu združitve tega ozemlja s FLRJ, kar je v skladu z voljo ogromne večine prebivalstva.

STAVKOVNI ODBOR DEMOKRATIČNIH ORGANIZACIJ V TRSTU

Fašisti delajo v Trstu po starem receptu

Sramota je, da ZVU in zlasti njena civilna policija pomaga fašističnim zločincem

KOMUNIKE POKRAJINSKEGA NARODNO OSVOBODILNEGA ODBORA ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST O DOGODKIH ZADNJIH DNI

Že več mesecev so se zbirale po tržških ulicah tolpe neofašističnih, sovinstičnih italijanskih elementov po večini iz italijanskih pokrajin, ki so drzno napadali prostore antifašističnih in demokratičnih ustanov ter organizacij, vdirale v zasebne trgovine in stanovanja ter napadale znane antifašiste in aktivne borce proti nacifašizmu. Na ta pojav, ki je zavzel vedno večji obseg in dobival vedno bolj konkretne oblike, ki so po načinu izvajanja fašističnega terorja kazale na dobro izvedeno sistematično organizacijo, smo ponovno opozarjali merodajne kroge ZVU. Pri tem nas je čudilo, vse demokratično usmerjeno človeštvo, kakor tudi demokratične tržaške množice same. ZVU je sicer obljubljala, da bo napravila red, vendar pa do uresničenja obljub ni prišlo.

Višek so napadi na ustanove, organizacije, zasebno imovino in ljudi dosegli v dneh 30. junija in 1. julija 1946. Silovitost teh napadov in pogromov prekaša silovitost napadov in pogromov iz dobe najhujšega fašističnega terorja, o katerem je naše ljudstvo bilo prepričano, da ga je v skupni borbi z zavezniški dokončno uničilo. Namesto tega pa kažejo dogodki zadnjih dni, da fašizem s svojim zločinskim terorjem ni bil uničen, marveč da se je ravno pod zavezniško vojaško upravo izredno razbohotil. To našo trditel dokazujejo dejstva.

Dne 30. junija in 1. julija so fašistične, sovinstične tolpe napadle, razbile in deloma tudi požgale med drugim sedeže sledečih ustanov:

1. Mestni osvobodilni svet za Trst, via Machiavelli 1;
2. sedež Predsedstva PNOO za Slov. Primorje in Trst, via Ruggero Manna 29;
3. sedež PNOO za Slov. Primorje in Trst, via Carducci 6, katerega so v teh dneh ponovno napadli in poskušali zažgati;
4. sedeže Enotnih sindikatov v ulici Imbriani 5, v ulici della Zonta 2 in v ulici Monfort 1;
5. sedež Zveze primorskih partizanov, Corso 19;
6. sedeže SIAU-ja in KPJK za tržaško okrožje, piazza Ponterosso 6;
7. sedež KPJK za drugi rajon, via Mazzini 32;
8. sedež SIAU-ja za drugi rajon, Corso 19;
9. sedež SIAU-ja za prvi rajon, via Fabio Filzi 10;
10. sedež Antifašistične mladine, via Machiavelli 21;
11. sedež Mestnega odbora ASIZZ, via Fabio Filzi 17;
12. sedež »Centro di cultura popolare«, via Mazzini 32;
13. sedež kulturnega krožka »Perossac«, via San Vito 14;
14. sedež UIVOD-a, via Torrebiana 8;

15. sedež Jugoslovanske komisije za ugotavljanje vojnega plena, via Valdirio 31;

16. sedež Jugoslovanskega koordinacijskega odbora za železnice Julijske krajine, via Milano 10;

17. Slovensko knjigarno, Corso, kjer so razbili prostore in vse knjige zažgali na ulici ob navzočnosti civilne policije;

18. papirnico Stoka, via Milano, kjer so istega dne ponovno zažgali izložbena okna;

19. zadržno menzo, via Udine 11;

20. bar »Paolac«, via Milano;

21. gostilno »Ai tre moschetti«;

22. mesnico Polacco in druge obratovalnice;

23. napad na kolporterje dnevnika »Il Lavoratore«;

24. vdrli so nasilno v stanovanja raznih družin, med drugim Destradijeva, via Vecellio, in Slavikove, via Fabio Filzi.

25. V teh dneh je bil izveden pravi lov na poedine osebe. Napadeni so bili znani antifašistični borci Tržačani in primorski rojaki. Napadeni so bili več ali manj telesno poškodovani, deloma od udarcev s trdimi predmeti, z noži in strelnim orožjem, od katerega je bil ubit tudi Attilio Giorgiutti.

V prostorih ustanov in organizacij je bilo uničeno pohištvo, oprema in arhivi;

Splošna stavka v vsej coni A je odgovor na fašistično barbarstvo

Ze nekaj časa je tržaški CLN skrbno pripravljali, da pretvori prihod bicklistov na tekmi »Giro d'Italia« v razbrzdano nacionalistično manifestacijo, ki naj bi sprostila vso fašistično bando organiziranih plačancev in pretepačev. To je zastutilo tudi demokratično ljudstvo in furlanske množice so ob meji Julijske krajine ustavile ta demonstrativni pohod, na celu katerega so vozili avtomobili s italijanskimi zastavami in celo vozilo »Voce libera«. Ljudstvo je kolezarje ustavilo in nagovarjalo, naj ne sodelujejo v nadaljnji tekmi, ki bi zavzela v tem primeru izzivalno šovinistični prizvok. Večina kolezarjev se je odzvala pozivu, ostalim pa je ljudstvo postavilo na ceste razne ovire.

To je zadostovalo, da so sprožili CLN-ovci poplavo lažnih vesti in sprostili vse že prej pripravljene zločinske drhali, ki so začele z razbijaškim delom po Trstu.

★

Stavka, ki se je začela v Trstu, se je razširila po vsej coni A. Vsa pokrajina stoji odločno ob strani tržaških tovarišev proti besnenju nekaj sto importiranih in plačanih fašističnih pretepačev. Ljudstvo jasno govori, da si na ta način Italija ne bo prisvojila ponovno Trsta, niti ohranila svojega gospodarstva nad pokrajino. Fašistično barbarstvo je še bolj strnilo protifašistične množice iz vse pokrajine, meščane in deželane,

delavce in kmete. Splošna stavka je zajela vse sloje in civilna policija je začela groziti obrtnikom, da jim bo vzela obrtnice, če ne odpro lokalov. Vendar ljudstvo se ne da plašiti s takimi grožnjami, ker dobro ve, da gre za obstoj in važnost ljudskih množic, katerim fašistične tolpe tako drzno ogrožajo življenje in požigajo kulturne ustanove.

Po vseh krajih prihajajo ljudje na sedeže stavekarnih odborov po nasvete, da bi čimbolj pomagali stavkajočemu delavcu.

Stavka je zajela tudi Furlanijo. Tamonje ljudstvo smatra, da bo svoje pravice doseglo smo v okviru Jugoslavije, zato ima stavka za Furlane ogromen pomen.

2. julija popoldne je demokratično ljudstvo spremilo k poslednjemu počitku novo žrtev fašističnega morilnega divjanja, tov. Giorgiutti, ki je v nedeljo padel kot žrtev protiljudske civilne policije. Na tej zadnji poti so žrtev spremlile ogromne množice tržaškega ljudstva.

Ze pred pričetkom pogreba je ljudstvo zahtevalo, da se odstranijo civilni policisti, ki so prišli tja, ker ne more dovoliti, da bi spremljali padlega tovariša na zadnji poti njegovih morilci. Zločinski fašisti so se ob tej priliki potuhili, vendar pa so poedini ljudski elementi skušali izzivati s tem, da so spremljali pogreb s silnim krikotom. Ljudstvo se za izzivače niti ni zmenilo.

Fašizem si dovoli sedaj vse, kar ve, da bo nekažnovan, ker mu krije hrbet policija, ki je od vsega početka prežeta s protiljudskim duhom, so napisali stavkajoči delavci v stavkovnem proglasu

Meščani, delavci, protifašisti, demokrati!

Sindikalne organizacije in vse demokratične organizacije tržaškega ljudstva morajo na divjanje fašističnih tolpe dati takojšen odgovor, ki je odgovor vseh poštenih ljudi: Splošna protestna stavka, ustavitev vsega dela, ki začne danes v ponedeljek 1. julija od polnoči dalje. Včeraj zvečer so oborožene in dobro organizirane skupine fašistov starega kova po dobro pripravljenem načrtu napadle sedež enotnih sindikatov v ulici Imbriani, ulici Della Zonta. Poleg tega so izvedli napad na sedež Zveze primorskih partizanov in sedež protifašistične matine ter na prostore Mestnega osvobodilnega sveta. Vse te prostore so opustošile, razmetale listine in raztrgale zastave. Istočasno so zažgale sedež kulturnega krožka pri Svetem Vidu in so poskušale zažgati z bencinom vrata ter okna v pritličju zgradbe ulice Carducci 6, kjer je sedež Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora. Toda to ni vse. Te bande so napadle in opustošile sedež Predsedstva Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora ter zažgale še mnoge druge zločine. Na več krajih v mestu so izvršile teroristična dejanja nasproti meščanom. Če pristojne k vsemu temu še opustošenje trgovin, ki so last znanih slovenskih antifasistov, moramo ugotoviti, da so fašistične bande v polnem razmahu ter skušajo na vse moč goče načine ustvariti nered, da bi preprečili takšno in praktično rešitev vprašanja Trsta in Julijske Krajine. To so prav iste fašistične bande, ki so se pojavile koncem marca, ki so izvršile sramotna dejanja 1. maja, ki so zabode Ravnikarja, Hlačo in druge. Tem tolpom so se pridružile še nove skupine, ki jih organizirajo, vzdržujejo in jim dajejo orožje ter poveljujejo pristaši CLN-a in raznih organizacij, ki spadajo pod njegovo okrilje. To so bande sestavljene iz ostankov fašističnih črnih srajc, ostanki italijanskih SS-ovcev, gvardije civile ter neofasistov, oborožene s pendreki in noži ter strelnim orožjem. Te bande ponižujejo in sramotijo italijansko ime. To-

da za vse to moramo iskati odgovornih ljudi tudi v drugih krogih. Neofasizem je rasel v klimi, ki je bila ustvarjena zaradi popustljive politike ZVU do najbolj razbrzdane italijanskega nacionalizma, do fašistov in vojniških zločincev, ki so našli udobno zatočišče v naši coni. Fašizem je le zato lahko dvignil glavo, ker je videl, da oblasti nastopajo proti antifasističnemu demokratičnemu gibanju. Fašizem si dovoli sedaj vse, kar ve, da bo nekažnovan, ker mu krije hrbet policija, ki je od vsega početka prežeta s protiljudskim duhom. Dovolj je, da omenimo, da so lahko bande 200 do 500 ljudi, ki jih je spremljala policija, nemoteno krožile po mestu ter nekažnovano izvršile zgoraj omenjena dejanja.

Da bi dale primeren odgovor na vse to, so se delavci in demokratične organizacije včeraj nemudoma sestale na poziv Slovensko-italijanske antifasistične unije ter odločile, da proglase protestno stavko. Naše ljudstvo zahteva:

1. Aretiranje vseh tistih, ki so izvršili navedena zločinska dejanja, in tistih, ki so ta dejanja naročili.
 2. Odstranitev in kaznovanje fašističnih band.
 3. Odstranitev vseh fašistov in vojniških zločincev iz Trsta in vseh koljačev in črnoborzičancev, ki so se sem zatekli.
 4. Vzpostavitev ljudske oblasti in organov demokratične in ljudske zaštite. Meščani, delavci in demokratije, protifašisti! Sodelujte strnjeno v stavki, bodite združeni in složni, bodite budni pred provokacijami, ki poskušajo vnašati razdor in zmedo, onemogočite vse poizkuse reakcije, poslušajte samo navodila stavkovnega odbora demokratičnih organizacij.
- Zivela protifašistična solidarnost!
Zivela borba do zmage nad fašizmom, borba za svobodo, izražanje ljudske volje! Stavkovni odbor demokratičnih organizacij je dal pooblastilo obratovanja in poslovanja zdravstveni službi, vodovodu, plinarni, elektrarni, pogrebni podjetjem, časopisom in radiu. Mlekarnice in pekarnice smejo biti odprte do 10. ure popoldne.

NOV, KRVAV ZLOČIN PRIPADNIKA CIVILNE POLICIJE PONOVO DOKAZUJE BISTVO TE PROTILJUDSKE POLICIJE

Z umorom pri Sv. Jakobu so organi civilne policije dokazali, da jih demokratično ljudstvo sploh ne sme razlikovati od fašističnih band. V svoji podivjanosti so fašisti sklenili, da napadejo tudi Sv. Jakob. S trikotarimi okrog vratu in s kokardami na prsih so pridrevli proti Sv. Jakobu, na čelu pa je šla civilna policija. Ljudstvo je takoj reagiralo in fašiste pregnalo. Pozneje so fašisti še enkrat napadli, toda ljudstvo se jim je znova uprlo in jih poglavo v beg. Potem pa je začela civilna policija razganjati množico, ki se je pred vidnim nasiljem organov policije, razkropila. Ostalo je še nekaj moških

na cesti, ki so se zapoznili. V tem hipu sta agenta civilne policije, ki sta stala za zidom, potegnila revolverje in streljala proti zakasnelim. S tem svojim zločinskim početjem sta ubila pristanjskega delavca Giorgiutti, Attilija in ranila Marija Glaviča. Policist, ki je zadel in ubil Giorgiutti, je hladnokrvno dejal kot star zločinec: »Škoda, da nimam brzostrelke; vse bi jih postrelil!«

Ta ponovni umor, ki ga je izvršila civilna policija in ki spet zahteva žrtev iz vrst demokratičnega ljudstva, jasno dokazuje zločinsko vlogo civilne policije v borbi proti demokratičnemu ljudstvu Trsta.

Vemo, zakaj je padel

je dejal tovariš Jaksetich ob pogrebu žrtve fašističnega nasilja v imenu stotisočglave množice prisotnih in v imenu vseh antifasistov sploh

V. slovo je spregovoril tov. Giorgio Jaksetich, ki je predvsem dejal:

Tov. Giorgiutti, tržaško ljudstvo, ki se je strnilo okrog Tvoje krste, čuti isto neizmerno bol, ki jo čuti Tvoja družina. Padel je tovariš, ki je dal vse svoje delovanje za svojo družino, ki je deloval v delavskih in antifasističnih organizacijah. Padel je kot žrtev fašističnega terorja v borbi za doseg svobode in demokracije. Danes, leto dni po zmagi nad nacifasizmom, krožijo po mestu zlo-

činci in kriminalci, naj bodo v uniformi ali ne, ki streljajo na delavstvo. Ti zločinci so uničili Tvoje življenje in Tvojo družino. Kljub veliki boli pa ne moremo pozabiti, zakaj si umrl. Padel si v teh dneh, ko naše mesto zopet doživlja fašistični teror iz leta 1921. Reakcija je danes obnovila svoje podvige z napadi, uničenjem ljudskih sindikalnih in kulturnih organizacij, kjer so naši delavci dobivali in dobivajo vso podporo. Ti, tov. Giorgiutti, si padel v tej

borbi, nekateri drugi Tvoji tovariši pa ležijo danes ranjeni v bolnici. Upamo, da bomo te tovariše lahko kmalu zopet videli v naši sredi.

Naše ljudstvo ni klonilo in ne bo klonilo pred fašističnim nasiljem in zločinstvom. Na fašistične zločine je ljudstvo odgovorilo s splošno stavko in je s tem dokazalo svoj visok razvit politični čut. Ni ostalo zaprti v svojih domovih, pač pa je šlo na ulice v obrambo najdragocenejšega: demokracije in svobode. Odgovorni za te zločine so kriminalci, stari fašisti, pripadniki X. MAS, črne srajce, Collottijevi banditi, ki so dolgo dobo zatirali naše ljudstvo, in brezvestna mladina. Toda odgovornost ne pade samo na materialne vršilce zlo-

činov. Ta pade na organizatorje CLN-a, ki je neposredno odgovoren za ogenj, ki je uničeval naše organizacije, in za krt, ki je pojila tržaške ulice. Oni so podžigali narodnostno mržnjo, pretirali so incidente v Pierisu. To pa je bilo v njihovem že zdavnaj skrbno pripravljem načrtu. V soboto so začeli izzivati s proslavljanjem istrskih »beguncev«, ki so se zatekli v naše mesto, kjer skušajo terorizirati antifasiste. Skušali so izzivati nered in vzporediti stavko po vzorcu one, ki so jo vzporedili v Pulju. Za to pa jim je bila potrebna pomoč civilne policije. Kar je te dni napravila policija, ki bi morala čuvati javni red, je nezasišeno. Policija, ki bi morala čuvati javni red, nasprotno povzroča trajne nered.

Fašizem, ki zopet dviga glavo, se je razbohotil še posebno v sredini mesta, od ulice Rosetti, X. Settembrè do ulice Cavana, kjer neovirano delujejo fašistične tolpe, ki jih organizira, podpira in vodi CLN, katerega propagandni organ je »La Voce libera«.

Dva dni so fašistične tolpe neovirano delovale pred očmi civilne policije, ko pa so se naši tovariši postavili v bran svojih ustanov, je policija streljala.

Ponavljamo zahteve ljudstva, ki so zahteve navedene v prvem proglasu stavkovnega odbora: Govornik je nato odločno obsojal delovanje CLN-a in njegovega predsednika Fonde, ki je neposredno odgovoren za vse fašistične zločine. Ljudstvo zahteva, naj javni red čuva zavezniška policija in ne civilna policija, ki je okužena s fašizmom. Zahteval je nato strogo kaznovanje vseh članov civilne policije, ki so streljali na delavstvo, in njihovih predstojnikov.

Spricho novih izzivanj in zločinov, ki so jih danes izvršili fašisti, bo ljudstvo nadaljevalo stavko, da tako dokaže obstoj in reakciji, da zahtevamo popolno zadoščenje.

Tov. Jaksetich je nato zaključil svoj govor in izrekel poslednji pozdrav tovarišu Giorgiutti, ki je obljubil, da družina ne bo ostala osamljena. Vzkliknil je: Slava ljudskim junakom!

OBVEŠČAMO VAS O NEDELAVNOSTI ZVU IN O NEPOSREDNI POMOČI FAŠISTIČNIM TOLPAM OD STRANI CIVILNE POLICIJE —

je napisal stavkovni odbor v poročilu svetovni konfederaciji dela

»Delavci in prebivalstvo cone A Julijske Krajine so proglasili splošno protestno stavko zaradi kriminalnih fašističnih akcij in pristranosti oblasti. Fašistične tolpe so, oborožene in organizirane od krajevnega CLN, po točnem načrtu uničile in izropale sedež Pokrajinskih enotnih sindikatov, sedež mestnega odbora in druge sedeže antifasističnih organizacij. Ista usoda je doletela prostore raznih političnih in prosvetnih organizacij, Združenja partizanov in zasebne trgovine. Me-

ščani, posebno delavci, so bili napadeni, zmerjani in ranjeni. Včeraj je bil v Trstu dan, podoben najhušji fašistični dobi in dobi nemške okupacije, ko so bila na višku protiljudska, protizidovska in protislovenska preganjanja. Obveščamo vas o nedelavnosti zavezniške vojske uprave in o neposredni pomoči fašističnim tolpom od strani civilne policije.

S splošno stavko zahtevamo aretacije in kaznovanje krivcev, odstranitev orga-

demokratične organizacije. niziranih fašističnih tolpe in svobodo za

Predvsem pa prebivalstvo ve, da dokončna rešitev, ki bi zadovoljila njegove težnje po svobodi, demokratične in narodne pravice, lahko pride samo od konference Sveta zunanjih ministrov v Parizu z rešitvijo vprašanja Trsta in Julijske Krajine tako, da se priključita k FLRJ. Prosimo vas za pomoč in solidarnost.

OD TEDNA DO TEDNA

Zahodne sile zavlačujejo rešitev najvažnejših vprašanj — Trsta in Podonavja — na pariški konferenci. Tržaško ljudstvo enotno z odločno stavko zahteva priključitev k Jugoslaviji. — Na zasedanju Varnostnega sveta zahodne sile nočejo ukreniti odločnega ukrepa proti Francovemu režimu. — Zasedanje Izvršnega Komiteta Svetovne Sindikalne federacije je zaključeno. — Dokazno postopanje proti Mihailoviču in njegovim zločinskim sodelavcem je popolnoma razkrinkalo delo reakcije za časa vojne. — Z obiskom generalnega polkovnika Enverja Hodže v Jugoslaviji je utrjeno prijateljstvo med Jugoslavijo in Albanijo. — Jugoslovanska mladina z navdušenjem gradi svojo progo. — Položaj v državah Evrope. — Svetovni politični položaj.

Z zavlačevanjem osnovnih vprašanj mirovnih pogodb na pariški konferenci skušajo zahodne sile vršiti pritisk na sredino in po možnosti tudi na vzhodno Evropo. Na pariški konferenci sedaj izdajajo osnutke mirovnih pogodb z balkanskimi državami, predvsem z Romunijo. Glavna sporna točka pri teh pogodbah je vprašanje podonavske plovbe. Angleška in ameriška delegacija sta nekoliko popustili in predlagata sklep, da naj se vse države ob Donavi obvežejo ustanoviti skupno upravo podonavske plovbe. Toda sovjetska delegacija vztraja na načelu, da razpravljanje v odsotnosti prizadetih ni na mestu. Vprašanje je ostalo nerešeno. Razpravljali so tudi o vrnitvi nezakonito pridobljenih dobrin. Sovjetska delegacija zahteva, naj se to uredi v neposrednem sporazumu med Romunijo in prizadeto državo. Tudi to vprašanje je ostalo nerešeno zaradi naprotovanja britanske delegacije. Vtis imamo, da nekatere zahodne sile namerajo delajo težkoče v vprašanjih, ki se tičejo SZ in na ta način skušajo izvajati pritisk. V osnutku mirovne pogodbe z Italijo je rešeno vprašanje francosko-italijanske meje; pokrajina Mont Cenis s hidroelektričnimi centralami pripade Franciji, bo pa pod posebno francosko-italijansko nadzorstveno komisijo. Sporazumli so se tudi o pripadnosti dodekaneških otokov; ti otoki pripadajo Grčiji, a prej jih je treba demilitarizirati. Sprejeli so tudi sklep o omejitvi italijanske vojne mornarice glede križark in rušilcev. Gospodarska vprašanja Italije se bodo rešila z medsebojnimi pogajanjimi zainteresiranih držav z Italijo.

Najbolj trdovratni pa so anglo-ameriški delegati v vprašanju Trsta. Da bi bila olajšana rešitev tega najbolj spornega vprašanja, je sovjetska delegacija postavila dva nova predloga. Po prvem predlogu naj bi bil Trst avtonomna pokrajina pod jugoslovansko suverenostjo na osnovi statuta, potrjenega po 4. velislah; Trst bi imel svoj izvoljeni parlament in guvernerja, ki bi ga imenovala Jugoslavija. Po drugem predlogu pa bi bil Trst z okolico pod skupno upravo Jugoslavije in Italije, vodila pa bi ga jugoslovanski in italijanski guverner. Poleg tega je sovjetska delegacija v svojem predlogu italijansko-jugoslovanske meje dodala nekatere spremembe. Vprašanje Trsta je vzbudilo veliko vznemirjenje v svetovni javnosti, predvsem pa v slovenskih deželah. V zadnjem času v delu svetovnega tiska mnogo pišejo o internacionalizaciji Trsta, ki naj bi predstavljala kompromisno rešitev. V resnici pa bi bila internacionalizacija odložitve in nadaljnja zasostreitev vprašanja. Pomenila bi škodo in neizmerno krivico ljudstvu JK in Jugoslavije ter ogrožanje miru. Stališče Jugoslavije je jasno. Po izjavah maršala Tita in tov. Kardelja ne bo Jugoslavija podpisala nobene polovične rešitve; predlog za internacionalizacijo je prav tako nesprejemljiv kot predlog za priključitev k Italiji. Sprejem teh predlogov bi pomenil tudi gospodarski propad Trsta. Internacionalizacija hočejo tiste zunanje sile, ki bi hotele Trst in Julijsko krajino spraviti v svojo gospodarsko in politično odvisnost in na ta način vršiti pritisk na sredino in po možnosti tudi na vzhodno Evropo. Postopanje nekaterih sil v Parizu pomeni razbijanje osnovnih načel Atlantske deklaracije in poskusa delitve Evrope v dva bloka. Jugoslovanska delegacija v svojih zahtevah ni sama. Češkoslovska in madžarska vlada sta podali ponovne izjave Svetu zunanjih

ministrov za priključitev Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji, kajti to bi bilo v interesu vse srednje Evrope. Tudi član Izvršnega odbora Svetovne sindikalne federacije Lombardo Toledano je izjavil, da bo delavski razred vsega sveta podpiral Jugoslavijo v njenih pravičnih zahtevah. Tudi voditelj Komunistične partije Francije Thorez je dejal, da je dobil številne resolucije iz Julijske krajine z zahtevom, ker je Partija podpirala zahteve Jugoslavije. Zveza delavskih sindikatov v Parizu je priredila velik miting z zahtevom, da se Trst priključi k Jugoslaviji. Enako so zahtevali na mnogih mitingih jugoslovanski izseljenci v Ameriki. V številnem svetovnem tisku prinašajo tudi izjave maršala Tita in tov. Kardelja. — Po zadnjih vesteh so 2. t. m. v Parizu razpravljali izključno o vprašanju jugoslovansko-italijanske meje in Trsta. Doseženo je bilo gotovo zblizanje med štirimi delegacijami. Priznali so potrebo po internacionalizaciji Trsta in okoliščke zaledja, glede mej bodoče avtonomne pokrajine Trsta, pa je dosežen sporazum, ki temelji na odobritvi francoske razmejitvene črte. Niso pa še dosegli soglasja o režimu bodoče avtonomne pokrajine Trsta.

Če potegnemo iz navedenega zaključek, pridemo do naslednjega: Kot je izjavil tov. Kardelj, uporabljajo nekateri zahodni krogi proti Jugoslaviji dve merili z enim namenom. Medtem ko skušajo omejiti suverenost podonavskih držav glede plovbe po Donavi z geslom mednarodnega sodelovanja, se prav to mednarodno sodelovanje preprečuje na škodo Jugoslavije glede Trsta. Namen pa je očividni: skušajo kratiti pravice Jugoslavije in demokratičnih podonavskih držav. Takega postopanja Jugoslavija ne more sprejeti.

Medtem, ko v Parizu nekateri za zeleno mizo zavlačujejo vprašanje Trsta, tržaško ljudstvo kljub terorju fašistov z odločno stavko zahteva priključitev k Jugoslaviji. Zaradi nedeljskih krvavih fašističnih izzivanj, požigov in razdeljanj okrog 30 poslopj s sedeži raznih naših organizacij, ter umorov poštenih Tržačanov so delavstvo in vse protifašistične organizacije stopile v splošno stavko. Stavkovni odbor je izdal proglas meščanom, delavcem, protifašistom in demokratom, naj s svojim enotnim, discipliniranim in dostojanstvenim nastopom zahtevajo, da se aretirajo vsi zločinci, odstranijo in kaznujejo fašistične bande in črnoborzičanci iz Trsta ter vzpostavijo ljudska oblast in zaščita. Stavka vsak dan bolj spominja na leto 1920, ko so fašisti požgali Narodni dom in postavili svojo diktaturo. Najbolj sramotno pa je, da ZVU s civilno policijo celo pomaga fašističnim teroristom, ki so se povzpeli do take moči prav zaradi popustljive politike ZVU in hočejo sedaj s terorjem in sejanjem zmede preprečiti priključitev Trsta k Jugoslaviji. Toda 100.000-glava množica se noče ukloniti. Heroizem delavcev, ki s svojimi prsi branijo svoje tiskarne in druge prostore, je brezmejen. Močnejšega dokaza volje ljudstva Julijske krajine po priključitvi k Jugoslaviji, o čemer razpravljajo v Parizu, ni mogoče pokazati. Priključitev je edina rešitev primorskega ljudstva in miru. Svobodoljubni Trst in svobodoljubno človeštvo ne bo dopustilo obnovitve fašistične tiranije; splošna stavka se bo nadaljevala do zadovoljive zahteve ljudstva.

Tudi ljudstvo cone B je z množičnimi zborovanji, resolucijami in s širokopotezno akcijo za stavkajoče dokazalo svojo solidarnost. Tudi kulturni delavci

Slovenije so na svojem zborovanju poslali poziv kulturnim delavcem vsega sveta, da podpro zahteve primorskega ljudstva.

Na zasedanju Varnostnega sveta zahodne sile nočejo ukreniti odločnega ukrepa proti Francovemu režimu. Kljub temu, da se na Varnostnem svetu že dva meseca in pol razpravlja o vprašanju Francove Španije, je vprašanje še vedno ostalo na dnevnem redu; brez naporov sovjetske in polske delegacije se niti to ne bi zgodilo. Da do sedaj ni bilo še nobenega konkretnega sklepa, kar pomeni vsekakor neuspeh, pade vsa odgovornost na člane, ki so odbili poljski predlog za prekinitev diplomatskih odnosov s Francijo, to je predvsem na Vel. Britanijo in ZDA. Medtem ko se na Varnostnem svetu vodi debata, pa Franco ne miruje, temveč se oborožuje. Tu gre za vprašanje same organizacije Združenih narodov, ali bo ona sposobna uveljaviti resnični mir, ali bo postala lutka v rokah nekaterih nazadnjaških krogov.

Delavski razred sveta, združen v svoji svetovni sindikalni federaciji, zahteva dosledno izvajanje demokracije in zaščito svojih pravic v svetu. Zasedanje Izvršnega komiteta Svetovne sindikalne federacije v Moskvi je končano. SSF obstoja šele nekaj mesecev, a je dosegla že gotove uspehe. Zasedanje je poteklo v duhu medsebojnega zaupanja. Vsi udeleženci so si prizadevali, da se olajša nadaljnja uveljavitev miru in prijateljstva med delovnim ljudstvom vseh držav. Sprejeli so naslednje soglasne sklepe:

1. Odborili so delo komisije SSF v Nemčiji in poslali priporočilo Zavezniškemu kontrolnemu svetu v Berlinu, da se omogoči svobodni razvoj demokratičnega sindikalnega gibanja v Nemčiji, da se opozori na nove poskuse nemškega imperializma, kar se kaže zlasti v tem, da nacisti zavzemajo razne vodilne položaje in jih je treba takoj odstraniti.

2. Sestavili so proglas delavskim množicam sveta o poteku pogajanja SSF z organizacijo Združenih narodov in o zahtevah SSF glede sodelovanja v ZN.

3. Zahtevali so, da se sestavi komisija štirih velesil in enega zastopnika SSF za ureditev sindikalnih svobod v Grčiji.

4. Sklenili so, da se od 18. julija do 15. avgusta po vsem svetu vršijo demonstracije proti Francovemu režimu.

Naloga vseh članov SSF je izvedba teh sklepov v praksi. V svojem poročilu o delu zasedanja je predsednik Citrin govoril tudi o izrednem napredku delavcev v SZ in je zaključil: »Generalni sekretar Saillant je poudaril važnost SSF, ki združuje 67 milijonov delavcev in se ji bodo sedaj pridružili tudi sindikati Libanona, Burme, Koreje, Indokine in Generalna konfederacija dela v Grčiji.

Priče in dokazni dokumenti so popolnoma razkrinkali in dokazali izdajalske zločine Mihailoviča, njegovih sodelavcev, begunske vlade in svetovne reakcije. Zaslisanje prič je potrdilo strahotne zločine četnikov in specialne policije, Mihailovičevo sodelovanje z okupatorjem, izdajalsko delovanje begunske vlade v Londonu in reakcionarnih krogov v Angliji in Ameriki. Čitanje najrazličnejših pism, brzojav, aktov itd., ki so bili zaplenjeni v arhivih Mihailoviča in njegovih sodelavcev, je neizpodbitno potrdilo vse točke obtožnice proti zločinski družbi na zatočni klopi. Dokazno postopanje je sedaj zaključeno. Branilci so med zaslišanjem predlagali zaslišanje nekaterih ameriških prič, da Mihailovič ni sodeloval z okupatorjem, nekega nemškega generala, da se je boril proti Nemcem, in več podobnih smešnih predlogov. Javni tožilec je na te predloge odgovoril, da to ni več obramba Mihailoviča, ampak zagovarjanje najogabnejših četniških zločinov. Svetovni tisk je objavljal mnogo poročil o procesu proti Mihailoviču. Tako je na primer »New York Times« pisal, da z ozirom na dokaze ne kaže, da bi bil Mihailovič obsojen kot francoski izdajalec Petain samo na dosmrtno ro-

(Nadaljevanje na 4. strani)

MNOŽIČNA ZBOROVANJA IN USPEŠNE NABIRALNE AKCIJE V CONI B SO JASEN DOKAZ, DA NAŠE DELAVNO LJUDSTVO NE POPUSTI V BORBI ZA BOLJŠE ŽIVLJENJE IN MIR TER ZA GOSPODARSKI PROCVIT SVOJE DEŽELE, KJER NE BO VEČ SUŽNOSTI IN ZATIRANJA, KAKRŠNO ZNOVA GROZI NAŠEMU TRSTU

Zagotavljamo vam, da stojimo trdno za vami, složni in enotni, prekaljeni v borbi in trpljenju

Silno ogorčenje, ki je zavladovalo med ljudstvom v coni B, čim se je razširila vest, da so primorani antifašisti v Trstu branili svoje pravice s stavko, se je prelilo nenadoma v najbolj požrtovalno kampanjo za zbiranje hrane za stavlajoče v Trstu. Tržaškimi antifašistom, ki danes s svojimi telesi, z žrtvami najboljših sinov branijo svoje domove in ustanove pred požiganjem in uničevanjem pobesnelih fašističnih razbijačev, predstavljajo danes cona B neizčrpno zaledje, odkoder odhajajo celi vlaki, nabito polni kamioni, vozovi in vozčki hrane v Trst.

Po vseh cestah, ki vodijo proti Trstu, se pomikajo dolge kolone knečkih voz preobloženih z vrečami in zavoji, z Istre se pomikajo kolone natovornih oslov in celo ljudje sami na lastnih ramenih nosijo težke tovore hrane proti Trstu. To so kmetje, to so delavci, ki so pred štirimi leti zapustili svoje domove in šli v boj proti fašizmu in so danes zopet zapustili svoje kmetije, delavnice in imajo, da podpro Tržacane v njihovi borbi in da znova povedo vsemu svetu, da je ljudstvo Julijske krajine pripravljeno žrtvovati vse, da iztrebi poslednjega fašista iz svoje zemlje. Ljudje vodijo tudi na povodeh živin, prav za prav vse, kar imajo pri hiši, da žrtvujejo za to, da z uspehom podpro borbo Trsta.

Medtem pa sledi zborovanje zborovanju. Po vseh večjih krajih govore ljudski govorniki skozi zvočnike, ob tržaški stavki pozivajo k še večji podpori, poročajo o sto in stotinah, o tisočih kilogramih hrane, ki se neprestano kopiči iz vseh krajev na zbirališčih. V nekaterih središčih že skozi dva dni krožijo po ulicah demonstranti z zastavami in vzklajajo tržaškemu delavstvu, naj vztraja v borbi, naj ne odstopa od svojih zahtev. Pojedine vasi v coni B so v zadnjih dneh imele tudi do deset protestnih zborovanj, na katerih so predvsem ljudski govorniki jasno povedali, da bodo ljudske množice v coni B pomagale stavkujočim v Trstu na vsak način.

Ljudje z ogorčenjem spremljajo dogodke, ki se vrste v Trstu, obsojajo ZVU, civilno policijo in vse tiste, ki ne le, da niso ničesar ukrenili proti, ampak celo podpirajo porast novega fašizma v Trstu. Ljudem je danes jasno, da se mora goloroko tržaško ljudstvo na barikadah boriti pred krvavo, zločinsko protiljudsko bando, ki ubija, mori in kateri je že naše ljudstvo pred 25 leti nadelo ime krvavi fašizem. In vse to se dogaja pred očmi zavezniške vojaške uprave.

S svojih zborovanj pošilja ljudstvo tržaškemu delavstvu pozdravna pisma, v katerih zagotavlja vso svojo podporo borečim se bratom. Prebivalci iz Puštal so med drugim zapisali: »Svečeno vam zagotavljamo, da stojimo trdno za vami, složni in enotni, kakor zid prekaljen v borbi in trpljenju in ne popustimo niti za las, dokler se ne uresniči naše želje po priključitvi celotne Julijske krajine k Jugoslaviji, dokler se ne zagotovi našemu delovnemu ljudstvu boljše življenje in mir, gospodarski procvit, kjer ne bo več sužnosti in zatiranja, kakršno znova grozi našemu Trstu.« Tako danes spremlja ljudstvo v coni B dogodke v Trstu.

Ko človek gleda preobložene kamione, mu misli nehoti uidejo tja na zbirališča, kamor ljudje znašajo. V košaricah, v zabojih, vrečah, na ramih, na kolesih, na vozovih, na glavah znašajo ljudje na zbirališča vse, kar imajo pri hiši.

Na Grgarskem je okrog 80 let stara žena prinesla vrečo polno živil in dejala: »Povejte našim bratom v Trstu, da naše njive rode in da bodo rodile za tiste, ki jih branijo pred izkoriščevalci.« Potem je še oddala pismo s sporočilom: »Povejte še to Tržacanom, da sem napisala to jaz, preprosta slovenska žena, tako da bodo vedeli, da prav vsak na Primorskem danes ve, takšno krivico trpi tržaško delovno ljudstvo in da se ob tej priliki čutimo prav si prizade.«

Kmetje, delavci, inteligenca – vsi zavedni in pošteni Slovenci! Proglas protifašističnih organizacij cone B za pomoč Trstu

Oblike fašističnega terorja v coni A zlasti pa Trstu, so dne 1. julija doživele še posebej zločinski značaj, ko so fašisti starega in novega kova napadli in v nekaterih primerih popolnoma uničili sedeže naših političnih in kulturnih ustanov v Trstu, prav tako, kot so to storili 1922. leta. Ob dejstvu, da so naše ljudske množice zavezniško upravo, kakor tudi ves ostali svet nenehno opozarjale na nemoteno rast fašizma v coni A in Trstu, lahko ugotovljamo, da so nedeljski zločini preračunan udarec našemu ljudstvu naravnost v obraz, da istočasno smatramo za to skrivno tudi zavezniško vojaško, upravo, katere ne samo, da ni že prej proti podobnim izpadom fašistov v Trstu nič ukrenila, temveč je še prav s polno, dano neofašistom za te take zločine še bolj ohrabrila. V zvezi s tem so vse demokratične skupine na poziv UAIS-a proglasile splošno stavko kot protest proti takemu postopanju, ki v tem trenutku še traja.

V tem momentu so naše naloge naslednje:

1. Stavko junaškega delovnega ljudstva v coni A mora danes podpreti sleherni Slovenec, kateremu je pri sreju priključitev našega Trsta in

V Šempas je prisopla ženica; mati treh otrok tik pred odhodom kamiona proti coni A in dejala: »Ze tretjič sem prinesla, veste, y naši hiši se vedno najde kaj za tiste junake, ki aesebično branijo domovino, in vrgla je dobrošno vrečko na kamion. V Brkinih so se sredi noči zbrali prebivalci neke vasi in soglasno sklenili, da pošljejo še tekom noči nekaj hrane tržaškemu delavcem. In res, v zgodnjih jutranjih urah so odposlali

Naša Istra za naš Trst

Naša čudovita Istra! Polja, polna zlatega klasja, se prelivajo s pisanimi oblekami brhkih istrskih deklet, ki se sklanjajo nad žitom in ga žanjejo ter s skrbjo vežejo v snopje.

Ko se dan nagiba k večeru, zaživijo istrske ceste, polne vračajočih se ljudi z dela, polja, tovarn. Delovne čete prepevaje zapuščajo na novo iz razvalin rastoče domove. Tam ob morju pa se prižigajo lučke, prijazno mežikajoče istrskemu ljudstvu kot pozdrav ribiča, nočnega čuvaja našega morja. Zaromet obsvelili za hip to istrsko noč. Takrat misli našega ljudstva skrenejo z dnevnih skrbí in se zatopijo, zazrejo proti Trstu. Pred očmi tega ljudstva se vrstijo terorji, muke prestane od 1920. leta dalje, takrat se spomni izmučena istrska mati svojega sina, padlega za svobodo, pravico pred Trstom, takrat srce dekleta zatrepeta za svojim dragim, starčku, se slisnejo pesti v maščevanje za vse prestane muke.

»In danes še vedno po vsem prestanem trpljenju, žrtvah, odločajo o nas drugi, se izvije iz prsi ribiča na morju, delavca v Ampelei, kmet iz Gabrovice, Kubeda, mladina iz Isole, ki dela v Brškem in hoče pred vsem svetom pokazati svojo zahtevo za priključitev k Jugoslaviji. V te misli pa odjeknejo strelji iz Trsta, strelji zločincev v hrbel poštenim borcem za svobodo, za neodvisnost, odjeknejo strelji, ki so noč v srce vsemu istrskemu ljudstvu, katere prav tako občuti delavec iz Kopra, Isole, Pirana, kot delavec iz tržaške luke.

Za hip zastanejo srca od neme groze, ogorčenosti in že se dvigne močna sila tržaškega proletariata proti vsem tistim, ki mu kradejo pravico do življenja, proti vsem tistim, ki kaplje za kapljo pijejo kri njemu, njegovemu otroku. Ta močna sila pokuže z nemim protestom, s stavko, vsemu svetu svojo brezmejno užalje-

celotne Julijske krajine k Jugoslaviji. Odbori SIAU in množičnih organizacij po vseh naj takoj prevzamejo iniciativo in zberejo čimveč prispevkov v materialu in denarju.

2. Manifestirajmo enotno voljo vsega primorskega ljudstva za skupno borbo proti ostankom fašizma, za ljudsko oblast, za svobodo odločanja, za priključitev Julijske krajine k FLRJ, za naš Trst, za našo Gorico, za naše pravice, ki nam pripadajo po vseh človečanskih zakonih.

Dokažimo vsem demokratičnim silam sveta, zlasti pa predstavnikom štirih velesil v Parizu, da ne dovolimo fašističnim zločincem govoriti o državni pripadnosti Julijske krajine, dokažimo, da ima odločilno besedo pri tem ljudstvo Julijske krajine in jugoslovanski narodi sploh.

Zivelo junaško delovno ljudstvo Trsta in cone A!

Zivelo v borbi skovano bratstvo Slovencev in Italijanov, ki v teh dneh dobiva še posebno borbeni odraz v proglašeni stavki za pravico samoodločbe.

V še odločnejši boj proti ostankom fašizma!

Tajništvo okrožnega odbora SIAU, AFZ, ZMJK in Enotnih sindikatov.

dva naložena voza krompirja, fižola, masla, jaje, masli. Z vozom pa je odšlo tudi nekaj moč, da bodo branili hrano pred morebitnimi napadi od strani fašistov v Trstu. Vščani pa so napisali tudi pismo, v katerem pravijo med drugim: »Tržaški bratje, čuvajte naše domove in ustanove pred fašističnimi požigalci tako junaško kot ste jih doslej! Branite jih pred znova porajajočim se fašizmom! Vedno naj vas spremlja v borbi za-

vest, da za vsakim žmed vas stoji v borbi ljudstvo celotne Julijske krajine kot en mož in da z vami skupno kličemo v svet: »Zahtevamo iztrebljenje fašistov, zahtevamo delo, zahtevamo kruh, zahtevamo svobodo za demokratično ljudstvo!

Delavci v Ilirski Bistrici so prvi dan stavke sklicali sestanek, na katerem je eden izmed njih dejal: »Tovariši, v Trstu teče kri in mi ne moremo tega mirno gledati. Tovarišem iz Trsta moramo pokazati, da smo solidarni z njimi, da jim hočemo biti dosledno zvesti v borbi za osvoboditev našega mesta. In namesto strojev so to jutro zadonele v tovarni borbene pesmi in delavci so šli zbirat hrano, da pomagajo tržaškim tovarišem.

Ko so postojnski delavci zvedeli za tržaško stavko, so stisnili pesti, in že je bil narejen sklep: »Danes delamo za Trst.«

Tako je od tolminskih planin po Cerkljanskem preko Pivke in Brkinov, Vipavske doline in Istre. Vse ljudstvo je strnjeno v eno samo ogorčeno množico, ki protestira proti kruti resnici, da morajo demokratični Tržacani po enem letu zmage nad fašizmom z lastnimi telesi braniti svoje domove in ustanove pred fašističnimi požigalci. In ta množica predstavlja danes neizčrpno zaledje, ki oskrbuje z živili stavkujoči Trst.

Stavka, to besedo izgovarjajo naši ljudje s silnim spoštovanjem, ker vedo, da predstavlja borbo za osnovne življenjske pravice, ker vedo, da predstavlja ta beseda borbo proti bedi, proti bestialnemu pobijanju in požiganju, borbo proti vsem krivicam v coni A, katerih nosilec je znova porajajoči se fašizem in kateremu boter je od ZVU tako hvaljena in opevana krvoločna civilna policija. Z vsem tem dokazuje ljudstvo cone B, kako nedeljiva je Julijska krajina, kako solidarne so ljudske množice v njej in kako ostro obsoja ljudstvo vsakogar, ki skuša v tej deželi ustvarjati pogoje za razvoj novega fašizma.

Civilna policija - zaščita fašistov

Besnenje fašističnega nasilja se je začelo v istem času, ko hvalijo gospodje okrog ZVU sijajno izvežban, močan policijski korpus. Poglejmo delo tega korpusa.

Čuvaj mestnega narodnoosvobodilnega sveta je ob priliki napada fašistov večkrat telefoniral policiji, dobil pa je odgovor, da so agenti že na mestu. In res so bili na trgu. Torej se je razbijanje vršilo pred njihovimi očmi.

Ob priliki napada na prostore okrožnega odbora SIAU na trgu Ponte Rosso so fašisti mirno opravili svoje delo in policija je prišla na kraj razbijanja šele tedaj, ko so se fašisti razhajali, dasi se je to zgodilo v neposredni bližini zgradbe, v kateri je nastanjena civilna policija.

LOGITEV TRSTA OD ZALEDJA JE SMRT ZA PRISTANIŠČE, piše francoski časopis »Resistance«

Desničarski list »Resistance« piše v svojem uvodnem članku pod naslovom »Vprašanje Trsta« naslednje: »Ako se tržaško pristanišče loči od zaledja, bi to pomenilo obsodbo na gotovo smrt. Čeprav je sicer res, da je v mestu italijanska večina, je nesporno, da prebivajo v ostalih delih pokrajine jugoslovanski narodi.

Vsaka rešitev, ki bi obstojala v raz-

Tako pa ljudstvo govori

Odločno odklanjamo vsako internacionalizacijo Trsta in njegovega pristanišča. Primorska s Trstom tvori nerazdružljivo enoto jugoslovanskega ozemlja. Če je bil dober naš narod, da je prelival kri v zavesti, da se mu bodo priznale pravice, potem se mu morajo danes tudi priznati.

Ljudstvo iz Rižane.

Odločno odklanjamo internacionalizacijo Trsta, ker bi bil to povod novih sporov in za naše kraje gospodarska smrt.

Prebivalci iz Movrača

Ljudstvo iz vasi Loka-Bazovica soglasno izjavlja, da ne bo nikoli pristalo na predlog internacionalizacije Trsta.

Prebivalci iz vasi Gradin, Pregara, Topolovec odločno odklanjamo internacionalizacijo Trsta in zahtevamo, da se to vprašanje reši v smislu naših zahtev, ker smo mi dali preveč žrtve zato, da bi danes z nami barantali.

Vsi prebivalci Ospa ne priznavamo nikakih krivičnih mej, nikake internacionalizacije, nočemo nobenih krivic čed. Mi smo prelivali kri zato, da bi živeli skupno z brati Jugoslovani.

To naj čujejo gospodje, ki se navedujejo za internacionalizacijo Julijske krajine.

Danes na morju ne mežikajo lučke ribičev, čuvarji istrske obale so tudi čuvarji neodvisnosti tržaške luke. Ribiči so danes zapustili svoje mreže, zbirajo se, stiskajo pesti in zobe in molče. Vsak ve kaj mu je storiti: »Ves zaslutek, vse damo za stavkujoče tržaške delavce.«

Od vseh strani se pomikajo kolone tovorov hrane proti Trstu. Vsemu trpečemu istrskemu ljudstvu je danes samo ena skrb: pomagati čim bolj stavkujočemu Trstu. Danes se telesa istrskih deklet ne sklanjajo nad klasjem, danes se sklanjajo in krivijo njihova telesa pod težo hrane, ki jo nosijo za Trst. Noč je živa. Nikomur niso v mislih dnevne skrbi glede dela, a vsak ima misli usmerjene v Trst.

Sonce vzhaja, osvetljuje morje, kjer se poigravajo sončni žarki s porušeno morja. Istrsko ljudstvo se vrača na svoje domove s praznimi vrečami in gleda na to krasno jutro. Tudi nam vsem mora zasijati sonce svobode, tržaškemu delavcu, delavcu v Tršču in Gorici, vsemu teplanemu in trpečemu ljudstvu.

Civilna policija - zaščita fašistov

Ko so fašisti poskušali zažgati prostore PNOO, Zadrzne tiskarne in slovensko knjigarno Štoka in se za to svoje delo posluževali benicinskih steklenic, se policija, ki se je nahajala v neposredni bližini, ni zmenila, da bi razgnala fašistično drhal, kaj pa šele, da bi koga aretirala.

To je samo nekaj primerov o delu civilne policije, ki je s svojim zadržanjem pokazala, da štiti fašistično razbijanje po Trstu in da dosledno nastopa samo proti tistim, ki se branijo in ne proti tistim, ki napadajo, to se pravi, da nastopa samo proti protifašistom. Zanimivo je, da se organi civilne policije, kadar je treba pomoči protifašističnemu ljudstvu, izgovarjajo, da nimajo dovolj ljudi in da nimajo časa, kakor so to napravili v Gorici.

delitvi tega področja na podlagi porazdelitve prebivalstva, ne bi bila realistična. Geografsko pripada področje Trsta bolj Jugoslaviji kot Italiji. Čeprav je bilo to mesto pred vojno italijansko, je šel večji de njegovega železniškega prometa proti podonavskim državam. Na žalost prevladujejo glede tega problema popolnoma politični oziri, ki ta vprašanja kompicirajo.

TA DUH NAM JE ZNAN, TA DUH JE POVZROČIL SVETOVNI POKOLJ, TA DUH JE NAD EVROPSKO CIVILIZACIJO DVIGNIL ZASTAVO ZLOČINA, TA DUH JE NEPRIZNANJE VSEGA, KAR JE ČLOVEŠKEGA NA ZEMLJI; — TA DUH JE FAŠIZEM

Opozorjamo kulturno javnost na nezaslišno nevarnost tržaškega vzgleda

Slovenski kulturni delavci so ponovno spregovorili: Kako naj bi nam ne šlo zares, ko moramo v trenutku, ko nam gre za življenje, gledati cirkus spletk in laži fanatizma in profitorskih računov, krivic in poniževanja, cirkus, ki vzbuja v nas strašen občutek, da so bili potoki krvi prelitati zastoni

Društvo slovenskih književnikov je priredilo 2. julija v ljubljanskem opernem gledališču veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem so zbrani slovenski kulturni delavci enodušno manifestirali za uresničenje naših pravičnih zahtev

glede pripadnosti Trsta in Primorske, o kateri pravkar razpravljajo v Parizu, ter obenem spontano dvignili svoj glas v protest proti nezaslišanemu izzivanju in divjanju fašističnih tolp zadnje dni v Trstu, ki je naperjeno proti osnovnim

človeškim in narodnim pravicam slovenskih in italijanskih ljudskih množic. Zborovanje v prenapolnjeni dvorani je otvoril pisatelj Miško Kranjec, nakar se je priglasi k besedi pesnik Oton Župančič:

in za priključitev Trsta k Jugoslaviji. Toda misel na našega primorskega človeka mi je bila v najtemnejših urah največja opora in tolažba. Veliko je moje zaupanje vanj in s svojim delovnim tovaršem italijanskega rodu mi je porok, da bo ta pravda dognana srečno za nas in s tem bo njen zaključek pravičen za Italijo in pravi za vse svet!

★

Po enodušnem odobravanju in spontanosti manifestacijah za pravice Trsta in Primorske je povzel besedo književnik dr. Ferdo Kozak, ki je bil v svojih izjavah večkrat prekinjen z viharim pritiranjem in vzklikanjem.

★

Tovariši in tovarišice! Ko sem se pred dnevi pogovarjal z nekom o mešetarstvu glede našega Primorja in glede Trsta, mi je dejal, da gre nam, posebno pa nam kulturnim delavcem v stvarih politike preveč zares. Da, to je znana misel tistih ljudi, ki so vajeni igrati se z usodo narodov in ljudi. Mi pa smo na tem, da nam gre zdaj pri slehernem političnem dejanju prokleto zares, ker nam je — mislim, da je v tem velika prednost — ker nam je postala politika brez-kompromisna, v našem najglobljem prepričanju in nazoru zasidrana volja po zdravi in pravični preobrazbi sveta, družbe in človeka. Ali si more kdo misliti, da so naši možje, naši fantje in dekleta za šalo jurišali fašistične postojanke in neustrašeno nastavljali prsi fašističnim puškam in strojinam? Ali so kar za šalo poginjali na Rabu? Ali so za šalo pospeševali tujski promet na ta način, da so z železjem in krvavih rokah in v verige vkovani prepotovali nemško in italijansko zemljo? In še — ali so kar tako za šalo visela trupla naših mučnikov po tržaških ulicah? Prav tako nam gre zares danes, ko smo primorani iz dneva v dan poslušati kako se zvirepo mešetarji z našimi najsvetejšimi narodnimi zahtevami. Ko moramo biti priče, kako brodirajo tuje roke po zatirani, krvavi in izmučeni slovenski in hrvaški primorski zemlji, kako jo s hladnim cinizmom priključujejo zdaj sem zdaj tja kakor kos mrhovine. Kako naj bi nam ne šlo zares, ko moramo v trenutku, ko nam gre za življenje, gledati cirkus spletk in laži, fanatizma in profitorskih računov, krivic in poniževanja — cirkus, ki vzbuja v nas strašen občutek, da so bili potoki krvi prelitati zastoni. Kajti namest očiščenja svetovnega vzdušja se nam zdi bolj in bolj, da je duh te Evrope še vedno bolan.

Ce izrekamo te misli na glas, ali izrekamo pretežke besede, preostro sodbo? Naj jo podprem z dejstvi. Leto dni po zmagoslavju končani vojni pristopajo politiki k enemu izmed najvažnejših opravkov — k sklepanju miru. Že dolge mesece je pri teh razgovorih v ospredju vprašanje, ki je življenjskega pomena za nas, vprašanje našega Primorja in Trsta. In prav v tem času se v našem Primorju dogajajo stvari, ki bi jih nihče ne mogel verjeti, recimo, pred letom dni. Tam se pisari o zlagani zmagi maršala Tita, tam se maršal Tito z vso svojo junaško borbo blati in vzporeja Mihailoviču, tam se mu očita, da ni sposoben držati dno besedo, tam se trdi, da se je del njegovih ljudi boril z zavezniki, del pa z Nemci itd. itd. (Mimogrede rečeno: Kdaj smo pri nas kdaj pisali v podobnem tonu o politiki drugih narodov? Niti o Mussoliniju ne! Kdaj smo se mi, ki smo pričeli dvatisočetne kulture, kakor pravijo, barbarski narod, posluževali podobnih izmečkov zakonatega, brezstidnega žurnalizma?) No, dalje! Tam se piše o italijanski Primorski, ki da naj bo spet priključena tja, kamor spada. Da, ta primorska zemlja želi samo eno: red, civilizacijo in svobodo, z eno besedo — Italijo! To se piše danes, tako rekoč v predsobi mirovne konference.

Navedel sem nekaj značilnosti, da spoznamo duha, ki je zadnje junija povzročil nasilstva nagršne sorte zoper naš živeli, zoper svobodo našega in italijanskega ljudstva, zoper pravične pridobitve štiriletnega prelivanja krvi. Ta duh je povzročil svetovni pokolj. Ta duh je nad evropsko civilizacijo dvignil zastavo zločina. Ta duh je negacija vsega, kar je človeškega na zemlji. To je fašizem! Obsodba, ki jo izrekamo z vso upravičenostjo in na podlagi težkih izkušenj.

V znamenju tega duha so se konec minulega meseca pripetile v Trstu stvari, ki jih ni mogoče molče preiti.

V nedeljo, 30. junija, so fašistične tolpice, ali kakor jim pravi »La voce libera«, »tržaško ljudstvo«, napadle sedež Predsedstva in Tajništva Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora, kjer so popolnoma razdejale prvo nadstropje in odnesle pisalne stroje. Na sedežu izvoljenega Mestnega osvobodilnega sveta so razdejale prostore, je bil pokraden denar in zažgan arhiv. Popolnoma so razdejale in oplenile prostore jugoslovanske vojaške komisije za ugotavljanje vojnega

plena in prostore delegacije jugoslovanskih železnic. Popolnoma so razdejale prostore Pokrajinskih enotnih sindikatov in razbile prostore Mestnega odbora enotnih sindikatov, prav tako sedeže raznih antifašističnih organizacij in zažgale, kar jim je prišlo pod roke. Sedež raznih pokrajinskih odsekov Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora je bil deželen posebnosti. Tam so »visoko kulturni« napadale pobili s kamernjem vse šipe, polili vrata z bencinom in jih zažgali. Popolnoma so razdejale in izropale sedež Pokrajinskega odbora primorskih partizanov, le s to razliko, da so demonstranti tu pometali opremo in arhiv še na ulico in oboje zažgali. Nadalje so bili popolnoma razdejani in oplenjeni prostori Mestnega odbora antifašistične mladine, prostori Tržaškega okrajnega, prostori Rajonskega odbora SIAU-a za prvi in drugi rajon, napadeni, razbiti in izropani so bili prostori Slovenske knjižarne Stoka, razbitih in izropanih je bilo več trgovin, več Slovencev in antifašistov pa je bilo pretepenih in ranjenih. Kar ni bilo opravljeno zadnjega junija, se je izvršilo še 1. julija. Tolpe so ponovno vdrale v prostore SIAU-a za prvi in drugi rajon, v prostore Rajonskega komiteta KPJK za drugi rajon, v prostore sindikatov v Dom pristaniških delavcev itd.

Vsi ti dogodki vzbujajo v nas globok in grenak srd, zlasti zaradi tega, ker so bili napadeni sedeži izvoljenih organov ljudske oblasti in je surova noga potepala suverene pravice in voljo ljudstva. Prav tako se niso pomišljali izvajati nasilij proti po mednarodnem pravu zaščitenim organom in predstavništvom suverene države Jugoslavije. Način teh mračnih opravkov mora vzbuditi sleherniku upravičen gnus.

Vendar so se v teh dneh pripetile v Trstu še druge stvari, ki se ticejo zlasti nas, kulturne delavce. Ob istem času, ko so se godili zgornji navedeni zločini, so fašistični divjaki napadli tudi Circolo di Cultura Popolare di San Vito, razdejali vse, kar jim je prišlo pod roko in prostore zažgali. Poskusili so vdreti tudi v prostore Centro di Cultura Popolare in Prosvetnega društva Skorklja, pa so jim nakano preprečili delavci, ki so bili tam na straži. Ves dan prvega julija so so oblegali tiskarno lista Lavoratore in ko je list izšel, so ustavljali kolporterje, jim trgali izvođe iz rok in jih na trgu Piazza Goldoni zažgali. Na Piazza Unita so gorele slovenske knjige, ki so jih zaplenili in znosili na trg iz obeh slovenskih knjižarn. Civilna policija pa je zasedla Zadržno tiskarno, v kateri se tiskajo slovenski in italijanski antifašistični časopisi, in onemogočila tiskanje raznih listov.

Spriču vseh teh dogodkov se vprašamo predvsem tole: Ali je mogoče početi take stvari brez neke premišljene, že dalj časa vodene organizacije? V Trstu živi več desetstisoč Italijanov iz južne Italije, priseljenih v dobi fašizma. Ti bi bili sposobni, zvesti svojemu propalemu nauku, v slepem sovraštvu zagrešiti proti ljudstvu to ali ono. Toda taki izbruhi bi bili zmeraj samo izbruhi. To pa, kar se je dogajalo zdaj v Trstu, je več kot izbruh. To je organizirana akcija in prav to je za presojo položaja izredne važnosti. Kajti ne pozabimo, da so se nasilne vršile takorekoč pod zaščito policije in da se skratka za vsem skriva nek določen namen. Naloga naših politikov je, da razkrinkajo ta namen in da v pravi luči prikažejo položaj na ozemlju, kjer skuša temna reakcija na vse načine izpodbiti svetle pridobitve štiriletnih krute borbe za pravico in svobodo.

Za nas kulturne delavce pa je ob grmadah, kjer spet gore slovenske knjige, ob razdejanih tiskarnah in prostorih kulturnega izživljanja dolžnost, da prav k temu povemo svojo besedo.

Danes se mnogo razpravlja o ladjah italijanske mornarice, komu bodo pripadle. In o italijanskih kolonijah. Z večjo tendenčnostjo se razpravlja o teh mrtvih stvarih, kakor pa o slovenskem Primorju. Toda naši kraji niso prebivališča mrtvih duš, s katerimi se lahko trguje, kakor se komu poljubi. Zoper zločin nad živim človekom, zoper to protestira slovenski kulturni delavec v prvi vrsti. Ali niste prišli prisluškovat, kako pojo po naših primorskih vaseh fantje na večer? Ali niste čuli, kako zazibavajo naše matere svoje otroke? Ali vam ni roka slovenskega delavca, ki je segla v raskavo dlan italijanskega tovariša, povedala prav ničesar? No — ali torej lažemo pred svetom, ko trdimo, da je ta svet naš? Ali lažemo, ko trdimo, da je naša pot edina prava, ki bo privedla do bratstva med narodi? In če lažemo — zakaj se nortujete iz deset in deset tisoč mrtvih, ki so s svojo krvjo izprali z obličja Evrope madež fašizma? Zakaj se danes nemoteno sprejaja po Trstu senca velike zločinske Mušolinija in se pripušča, da se mirno delavno ljudstvo psuje z banditi in roparji?

Da nam slovenski kulturni delavecem gre v zadevah politike zares! In prav tako zares nam gre tudi v zadnjem (Nadaljevanje na 5. strani)

Toda podoba je, da pri naših vojnih zaveznikih ni tiste dobre volje,

ki smo upali, da se smemo nanjo zadržati po vsem, kar smo storili za skupno stvar, po neprimernih žrtvah, ki smo jih brez pomisleka prevzeli na svoje rame, da smo nje, velike, razbremenili in jim prihranili precej kapljic tiste skrivnostne, dragocene tekočine, ki se imenuje kri

Dolgo teče ta naša pravda za Trst. Čudno teče ta naša pravda. V neprestani napetosti se mora boriti napredno ljudstvo dveh narodnosti za svojo pravico in svobodo na rodni tleh, tej važni točki naše zemlje, in ves svet spremlja to dramatično borbo in se je po svoje udeležuje z zanimanjem ter opazuje s pridržano sapo, menjajoče se faze v njej, zakaj ves svet se zaveda, da gre tukaj za velike stvari, pomembne za Trst, njega bližnjo okolico in daljno zaledje, za sosednje države in tiste dele Evrope, katerih promet se po naravnih poteh steka v tržaško luko.

Mislim, da ga pri nas ni zlepa najti človeka, ki si ne bi bil glede tega vprašanja na jasnem, toliko je bilo že pisane razprave in govorjenega obravnavanja o tržaškem kompleksu z etničnega, gospodarskega in političnega stališča: vse je na drobno prereševano, vse je razčiščeno, osvetljeno in na dlani, samo malo dobre volje pri odločitvah bi bilo treba, prav malo dobre volje in tržaško vprašanje bi bilo rešeno tako, da bi bila rešitev sprejemljiva za vse prizadete in bi si ves svet po dolgi dobi zopet oddahnil. Res, gre za velike gospodarske koristi, za gromotni razmah in prospek široko razprostranih ozemelj, gre pa tudi še za nekaj prav tako važnega, ako ne celo važnejšega: za duhovno bodočnost sveta, za pravo pojmovanje demokratičnosti, za pravilno in trdno osnovo reda in dela v povojnih razmerah; gre za vero malih narodov v pravico in svobodo, za idejno usmerjenost, za ravnotežje in duševno zdravje novega človeka, ki je izšel iz vojne mogoče s polomljenimi udi, toda s celo miselnostjo in neupogljivo voljo, da bo poslej živel za tiste ideale, za katere je nesei svojo mlado glavo v boj na življenje in smrt.

Toda podoba je, da pri naših vojnih zaveznikih ni tiste dobre volje, ki smo upali, da se smemo nanjo zadržati po vsem, kar smo storili za skupno stvar, po brezprimernih žrtvah, ki smo jih

brez premisleka prevzeli na svoje rame, da smo njih, velike, razbremenili in jim prihranili precej kapljic tiste skrivnostne, dragocene tekočine, ki se imenuje kri. Naš partizan ni varčeval z njo, z zdravjo, vročo, dvajsetletno, življenja željno, v kipečih curkih mu je vrela iz ran, ker je brezmejno ljubil tisto drugo, zlato dragocenost — svobodo svoje domovine. In so lačni in žejni, bosni in raztrgani padali na gosto, kakor trava pod koso, ker jim je pela čudežne pesmi, ona, omamljivka. Pela jim je pesem otožno o ponižani, razkosani Sloveniji, o tlačenem Korotanu, o žaljuči, zapuščenih Gospe Sveti in pesem zanosno in strastno o morju in Soči, o Trstu in Gorici, da niso čutili dne, ko so omahnili v navdušenem zaletu.

Vidim njih osteklenele oči, kako zro nepremično in strme skozi ruho in ne morejo razumeti, da tako vroča ljubezen naleti na tako hladne račune, da je mogoče tako svete stvari sprejemati s tako mrzlim srcem, tako čiste žrtve s tako ošabno dvignjeno glavo.

Oni imajo potuho, ki so bili še včeraj verni in zvesti zavezniki najgroznejšim krivnikom, kar se jih je izkotalo v najtemnejših dobah. Tisti, ki jim je poverjena skrb za red v teh krajih, nočejo skrbeti za red in pomagajo njim, ki se znajo znašati nad neobogljanimi otroki, nad šibkimi ženskami, nad neoboroženimi mirnimi ljudmi, ki divjajo nad zavodi, postavljene s poštenim delom, nad ustanovami ljudstva vnetega za kulturo in napredek. Kako značilno: maščujejo se nad knjigami, ker knjige razodevajo ljudstvu resnico, ker mu prizigajo luč idej vodnic, ker ga uče spoznavati svet in sile, ki ga vladajo, in prezirati brezdušno mišljenje nacistično fašistične samogoltnosti, spoštovati pravico in ljubiti domovino in nje svobodo. Ali slišite, pisatelji sveta? Na grmado z njimi! Na grmado z idejo, pravico, svobodo! Ali slišite, pisatelji vsega sveta? Vpričo vsega sveta se ne sramujejo uganjati teh ostudnih orgij besnega sovraštva in z-

slepljenega divjaštva. Toda, prepričan sem, da ves pošten svet vidi z nami vred, kako se iz plamena zmagovito dviga ptič Feniks, neumrljivi, s svetlobo obdan. Ali si je mogoče misliti, da svet to nespodobno, poniglavo početje gleda in ga ne oceni primerno, to se pravi ga ne obsodi in prekolne in zavre? Svet se ne more tako globoko pogrezniti, da bi take metode odobrili in potrdili ter celo poplačal z mastno nagrado, z lepim mestom in njega zaledjem, krasno primorsko ljudstvo pa, ki že poldrug tisoč let na tej zemlji prebiva in jo vsako leto pregrne z zlatim žitom, obstre z oljkami in trtami, ki jo ljubi in brani, to ljudstvo, pa da bi uklenili v jarem, ker je bilo zvesto sebi in svetlim idealom človeštva.

Ako pomislim na fašista s puško na rami, z bomo in nožem v roki, s krvočelnostjo v srcu, kako se mi zasveti naš človek nasproti njemu! S kako mirnim, samozavestnim korakom stopa naš človek po poti človečanstva v svojo bodočnost! Po vsem preganjanju in mučeništvu hodi pokoncu, poznati mu je, da ga prevzemajo visoke misli in globoka čustva, da ga vodi vera v bratstvo narodov, v skupne cilje človeštva, v radostnem delu hoče najti srečo in zadovoljnost sebi, svojemu narodu, pa tudi italijanskemu delovnemu ljudstvu, ki je z njim enih misli in želja in si želi Jugoslavijo in njeno svobodo. So mračni trenutki tesnobe, ko se mi zavali usoda tako bridko preizkušene ljudstva s pezo težkega kamna na prsi — spomnim se pokončnega človeka teh krajev in odleže mi. In tudi v tej naši dolgi in hudi pravdi za Trst, ki se bliža svojemu zaključku, smo imeli in imamo velike, spretnosti in modre vodnike in zagovornike: našega spoštovanega maršala Tita, tovariša ministra Kardelja, sovjetskega ministra Molotova, tovariša Fr. Bevka, pisatelje Francije, Amerike in vse svobodoljubne in blagomiselnih duhove sveta. S hvaležno in s toplo mislijo se spominjam njihovega dela za našo svobodo

skala opozicija odklanja, ker ta omogoča glasovanje samo o vprašanju povratka kralja Jurija, ne nudi pa možnosti izbire med kraljevino in republiko. — Madžarskem niso še uničeni ostanki fašizma. Te dni se je izvršil v Budimpešti zločinski napad na Rdečearmeje, pri čemer sta bila dva ubita, ranjeni pa še trije in neka madžarska delavka. Na svečanem pogrebu je generalaltnant Sviridov poudaril, da ostanki fašizma še niso uničeni in je pozval delovno ljudstvo, da jih iztrebi ter je obljubil pomoč RA.

Ko kolonialna ljudstva zahtevajo svobodo, skušajo nekateri zahodni krogi uveljaviti svoje imperialistične težnje. Osrednji odbor afriških narodov izdeluje načrt za sestanek predstavnikov afriških narodov v New Yorku, kjer bodo podprli zahtevo Haile Selasija za povrnitev bivše italijanske kolonije Eritreje Abesiniji. — Na Kitajskem se vrši danes ogorčena notranja obojeborba. Eden vzrok državljanske vojne je pomoč, ki jo ZDA nudijo Kuomintangu in zadrževanje ameriških čet na Kitajskem. KP Kitajske je ponovno izjavila, da je proti državljanski vojni in kitajska javnost nasprotuje vmešavanju ZDA v notranje zadeve Kitajske. Kljub pogostim izjavam ameriškega poveljstva o umiku ameriških čet iz Kitajske je sedaj izjavil neki ameriški general, da bodo ostali tam še v drugi polovici 1946. Zunanje ministrstvo ZDA pa je predložilo Kongresu predlog zakona o podaljšanju vojne pomoči Kitajski. Predsednik KP Kitajske Mao Tse Tun je podal izjavo, v kateri ostro protestira proti temu in označuje predlog zakona kot diplomacijo doljarja. Diplomatski komentator »Pravde« Marini razlaga zakonski osnutek ZDA o medameriškem vojaškem sodelovanju. V osnutku zakona ne gre le za sodelovanje v skromnem obsegu, temveč za zedinjenje vseh vojaških sil zahodne poloble pod enotnim poveljstvom. Gotovi ameriški krogi agitirajo za tako imenovano »vseameriško vzajemnost«, v resnici na oni računajo na udržitve nadvladja ZDA v deželah Amerike. To je moderni ameriški imperializem, ki predstavlja načrt za ofenzivo proti deželam Južne Amerike, ki jih skušajo spreminiti v strateško oporišče za vojne operacije ZDA. Oni hočejo te države tudi popolnoma gospodarsko podjarmiti s ciljem, da bi izrinili Anglijo iz tržišča Južne Amerike.

lovnih akcij v skupnem številu 5000 mladincev in mladink.

Medtem ko v mnogih državah Evrope ljudske množice gradijo svojo domovino, pa v drugih deželah ostanki fašizma še niso uničeni. Na Poljskem je bil 30. junija referendum s tremi vprašanji: 1. ali želite parlament z eno zbornico, 2. ali odobravate nacionalizacijo glavne industrije in agrarni reformo, 3. ali soglašate z ustanovitvijo poljske zahodne meje ob Baltiku, Odrji in Neissi? To glasovanje pomeni nadaljnji korak na poti k udržitvi pridobitve poljske demokracije. Pri referendumu je bila ogromna udeležba množic, po prvih vesteh preko 90 odstotkov. Velika množina ljudstva je odgovorila na vsa tri vprašanja »da«. Glasovanje je predstavljalo pravi ljudski praznik. — Na Češkoslovaškem je bil sklenjen med češkimi in slovaškimi političnimi strankami Ljudske fronte dopolnilni sporazum, ki ureja odnose med centralno vlado na eni strani in slovaško vlado na drugi strani. Sporazum naj doprineše k uspešnejšemu izvajanju del pri obnovi republike in udržitvi enotnosti države. — V Italiji je bil na ustavodajni skupščini za začasnega predsednika republike izvoljen Enrico De Nicola. Koaliciska vlada z De Gasperiem na čelu je odstopila. Komunistična partija Italije je na ustavodajni skupščini dala svoj predlog o programu bodoče vlade: nadzorstvo nad financiranjem tiska, preoblikovanje državne administracije, konec zavezniške okupacije, svoboda mednarodne trgovine, izboljšanje položaja delavcev, triletni načrt obnove, finančne reforme, podzavljanje dela težke industrije in bank ter razlastitve veleposesnikov. — Nova vlada Francije je ob nastopu podala svojo izjavo, v kateri si je postavila naloge: ustvariti pogoje za izdelanje ustave, zagotoviti potem stalni režim, izboljšati položaj delavcev in nameščencev, do sedaj izvedene reforme smatrati za dejstvo, razvijati gospodarstvo, prav tako se morajo v ustavi uveljaviti vsa načela odprtega gibanja, doseči se mora premirje med vsemi strankami in družbami v napredek ter ohraniti zvezo med narodi.

Ko v teh državah nove vlade v svojih deklaracijah zagotavljajo demokracijo, pa se mora v Grčiji ljudstvo boriti za osnovna demokratična načela. Skupine na oblasti so izdelale svoj načrt o izvedbi plebiscita, ki ga pa republikan-

(Nadaljevanje z 2. strani.)

bijo. Primorski Slovenci, ki se spominjamo strašnih zločinov Mihailovičevih četnikov v naših krajih, zahtevamo pravičnno kazeno.

Z obiskom generalnega polkovnika Enverja Hodže v Jugoslaviji je okrepljeno prijateljstvo, skovano v skupni borbi Jugoslavije in Albanije. Predsednik vlade Ljudske republike Albanije je bil v preteklem tednu na obisku po vsej Jugoslaviji. Doživel je povsod prišršen sprejem. Sam je izjavil: »Bratstvo in prijateljstvo med našimi narodi so skovali naši skupni heroji in vložili bomo vse svoje sile, da bomo to bratstvo in enotnost naredili za najpopolnejšo stvarnost, ker bomo s tem zagotovili boljše življenje našim narodom, ker bomo s tem ohranili mir na Balkanu in po svetu in ker se na ta način ohranjuje in krepi demokracija. Prepričan sem, da je moj prihod semkaj okrepljen prijateljstva. Brez dvoma je, da bo to imelo za rezultat sporazum... Ves albanski narod je mnenja, da JK pripada Jugoslaviji in da ji mora biti vrnjena. Ločitev JK od Jugoslavije predstavlja veliko krivico, ki je bila prizadejana Jugoslaviji z versaillo-skega naroda.« Enver Hodža je bil odlikovan z redom Narodnega heroja.

Gradnja proge Brčko-Banovići — nov delovni polet naše mladine. Na osnovi rezultatov dela na Mladinski progi med 10. in 20. t. m. je štab vseh mladinskih brigad med ostalimi pohvalil drugič tudi brigado JK. Te dni so odšle na delo 4 nove brigade iz Slovenije. Prišla je tudi brigada bolgarske in albanske mladine, pripravila pa se tudi prihod brigade beguncev iz Grčije, madžarske mladine in brigade jugoslovanskih izseljencev iz Francije, v katero so se sedaj javili tudi 4 Francozi, 3 Poljaki, 2 Italijani in 1 Čeh. Gradnja Mladinske proge dobiva torej mednarodni pomen: v njej se krepi enotnost napredne ljudske mladine narodov Evrope. S svojim delom bo mladina Jugoslavije prihranila svoji državi ogromno izdatkov, sama pa se bo poleg dela tudi vzgajala v novem duhu skupnosti. Tudi študentska, srednješolska in ostala mladina Slovenije bo v poletnih počitnicah gradila šest večjih objektov, poleg tega pa bo vršila 15 manjših de-

Dan tiska — manifestacija za Jugoslavijo
Vsaka družina naj bo naročena na naš časopis!
V Slovenskem Primorju ni mesta za reakcionarno časopisje!

TAKO DELAMO

Vse za Tita, vse za Jugoslavijo

Minulo nedeljo so imeli delavci Lesne produktivne zadruge svoj delovni dan. Delavci so se kljub slabemu vremenu že zgodaj zjutraj odpeljali s kamioni proti Svinščakom. Takoj so pričeli z delom, obnovili so eno barako, katera bo lahko služila kot zasilno okrevališče tuberkulozne mladine.

Delavci so bili pri delu zelo pošteno in so v 80 urah napravili 60 m² novega poda, eno novo okno in ena nova vrata, razen tega pa so popravili še trojna vrata.

Tolminski obrtniki in delavci so soglasno sklenili na sestanku, da bodo delali vsak dan eno naduro, in to za fond obnove. Tovariši, kateri pa so pri delu samostojni, so se obvezali, da bodo dali prostovoljne prispevke od svojega dohodka, in sicer po pet odstotkov. Skupna vsota, katero bodo rokodelci in obrtniki s tem doprinesli v fond obnove, bo znašala približno 16.000 lir mesečno. Posamežni rokodelci in obrtniki tolminskega okraja!

Kljub napornemu delu, ki ga vrši mladina iz Pasjaka na polju, posveča vse svoje proste večerne ure študiju in se udejstvuje na kulturnem in političnem torišču. Ob nedeljah pa se mladina zbere v delovne čete in odide na prostovoljno delo. Preteklo nedeljo je 30 mladincev in mladink popravljalo poti ter so napravili 120 delovnih ur.

Na zadnjem sestanku so se prostovoljno javili trije mladinci, kateri bodo odšli z novo mladinsko delovno brigado na delo proge Brčko-Banoviči, od teh je eden hranitelj družine iz Topolca in so se za isto delo javili trije mladinci in ena mladinka. Za dela na cesti Vrhnika-Ljubljana pa se je javilo šest mladink. Mladina pa, ki je ostala doma, je sklenila, da bo s prostovoljnim delom nadomeščala tiste, ki so odšli.

Mladina iz Gregarja je nabirala prostovoljne prispevke za fond obnove in je nabrala 1190 lir.

Irski Rdeči križ je poslal vasi Dekani 30 kg sladkorja. Od tega je bilo med starčke in v vojni prizadete vdove razdeljenega 8 kg, med male otroke pa 20 kg. Obdarovanci so se ob obdaritvi slikali in poslali zahvalna in pozdravna pisma pošiljateljem.

Vsakomur so znane visoko ležeče kraške vasi, katerim poleti primanjkuje dobre pitne vode, pozimi pa svetle luči. Pridni vaščani iz vasi Markovščina so sklenili, da si bodo sedaj sami napeljali vodovod in elektriko. V času največjega dela na polju so odhajale posamezne skupine na prostovoljno delo. Kopali so jame za vodovod, kopali jame za postavitev električnih drog, postavljali dro-

gove za elektriko itd. Tako so naredili 1215 ur prostovoljnega dela, katero je vredno najmanj 80.000 lir.

Tudi Kal pri Kanalu v Grgarskem okraju dela v Titovem tekmovanju in s prostovoljnim delom popravila to, kar je fašizem uničil. Ljudje so si zadali nalogo, da bodo obnovili ljudsko šolo in eno hišo. Doslej je četa prostovoljnih delavcev izvršila 237 prostovoljnih ur za obnovo šole in očistila 65 m² ruševin. V 24 urah so pripravili 15 m² lesa ter v 16 urah stesali 16 m² lesa. Žene iz Kala so zbrale 46 kg raznih živil za svojo delovno četo.

Delovna četa Testeni, ki sodeluje v prostovoljnem delu v Cepovanu, je doslej izvršila v 561 delovnih urah sledeče delo. Pokrila je 15,70 krat 9,85 m dolgo hišo z lesom, sezidala 14 m zidu, naredila 2 ostrešna stola, na žago je zvezila 3 m² hlodov in počistila 52 m² ruševin.

Mizarji so v 44 urah izdelali 32 desk za izdelavo strešnikov, dočim se je prej običajno izdelovalo v istem času le 24 kosov. V 11 urah je en voznik napravil 4 vožnje in speljal 2 m² peska iz Dola pri Cepovanu v Cepovan.

Po štirih dneh prostovoljnega dela je delovna četa odšla domov, da zaključijo s košnjo in se potem vrne nazaj v Cepovan.

Mladina iz Sv. Lucije je pokazala polno razumevanje do prostovoljnega dela. V enem delovnem dnevu je preselila in zvozila k cesti 16 kub. metrov peska za okraj Gregar. Delalo je 20 mladincev in mladink. Poleg tega pa je mladina okrasila še 7 partizanskih grobov, za kar je porabila pol kub. metra peska.

8 mladink in dva tovariša z vprežno živino sta odšla na Lokve, kjer bodo skupno z ostalo mladino okraja obnavljali najbolj prizadete kraje. Izvršena je bila tudi nabiralna akcija prostovoljnih prispevkov, za delovno mladino proge Brčko-Banoviči. Tako je bilo nabranega 280 cigaret, 24 komadov kondenziranega mleka, 2 komada kavinega nadomestka, vžgalice in 500 lir.

Tudi na kulturno prosvetno delo mladina iz Sv. Lucije ni pozabila, pred kratkim je priredila kulturno prosvetno prireditev, kateri dobiček, ki je znašal 1.500 lir, je dala vso v fond obnove.

Pri vseh delih, posebno pa še pri obnavljanju, so se najbolj odlikovali tov. Talant Klara in tov. Talant Stana, ki so dnevno delale od 8. ure zjutraj, do 7. ure zvečer. Tovarišici sta prekoračili normo dela vseh ostalih mladincev.

Mizar Jurjavčič Roman iz Postojne, je izumitelj novega mizarkega stola.

14. julij — dan tiska!

Primorski Slovenci, čitajte naše napredne ljudske časopise!
Naš tisk — najmočnejše sredstvo za vzgojo ljudskih množic!

(Nadaljevanje s 4. strani)

vah kulture. Nikdar nismo bili in tudi danes nismo tega mnenja, da pričena kultura tam, kjer zagledaš negovane roke in opaziš izbrane manire. Kultura — to ne pomeni da drži pri mizi vilice v levi in nož v desni roki. In da prihaja v družbo neparfimiran in blebeče o estetiki. Za nas ne spada pocukrana fraza družabne konverzacije v območje kulture. Kultura je za nas v prvi vrsti stvar srca in po resnici stremenje duha. Kultura je za nas osnova vsega človeškega ustvarjalnega dela, torej edini temelj pozitivnih naporov za oblikovanje življenja. Prav zaradi tega nam pomeni kultura resnico in pravičnost, ker si brez tega ne moremo zamisliti obličja človeka. Prav zaradi tega nam pomeni kultura svobodo, zlasti svobodo za vse tiste narode, ki so se doslej drugi igrali z njimi in jih izkoriščali. Vsem tem našim pojmovanjem kulture ne nasprotuje, pač pa jih logičen zaključek — priključitev slovenskega Primorja in Trsta naši Jugoslaviji.

Vi, pesniki, pisatelji, misleci in kulturni delavci vseh dežel sveta! Ogledajte si čistega srca to, kar se danes dogaja s slovenskim ljudstvom v Trstu in Primorju. Ali vas ne bo, če ne povzdignete svojega glasu v obrambo zatirane ljudske volje in narodne svobode, v svarilo zoper ponovno vstajajočo pošast fašizma, ali vas ne bo — če to opustite — pred vestjo kulturnega človeka sram? In mi, ki se borimo tu z nasiljem, z lažjo, s propalostjo domačih izdajalcev in s perfidno taktično reakcijo, mi vam bomo zmeraj ponavljali, da vas je za opustitev vrste dolžnosti upravičeno lahko sram!

Na koncu veličastnega zborovanja je bila prebrana rezolucija, ki jo naslavlja slovenski kulturni delavci vsem kulturnim delavcem sveta in ki bo poslana tudi Svetu zunanjih ministrov v Pariz.

KULTURNIM DELAVCEM VSEGA SVETA

Slovenski kulturni delavci, zbrani na zborovanju, ki ga je dne 2. junija 1946 sklical Društvo slovenskih književnikov, pošiljajo kulturnim delavcem vsega sveta naslednji apel:

Že pred meseci smo slovenski književniki opozorili svetovno javnost na dogodek v Trstu, v katerih smo videli ožiganje vojaško premagane in pobitega fašizma. Že tedaj smo opozarjali, da je ta kulturni in človečnosti nevarni proces

možno zaveziti s tem, da se Trst, ki je postal zatočišče vseh fašističnih izmečkov, priključi Jugoslaviji, kateri pripada po vseh svojih naravnih in gospodarskih pogojih.

Dogodki, ki so se 30. junija in 1. julija t. l. odigrali v tem mestu so potrdili naše napovedi. Fašistične tolpe, načrtno zbrane in pripelane v Trst, kjer po težko razumljivi logiki uživajo polno toleranco ZVU, niso samo napadle meščanov slovenske narodnosti, marveč so izvedle sistematično pripravljen in organiziran napad na sedež PNOO, na razne lokale in institucije slovenskih in italijanskih demokratičnih organizacij in so v svojem divjaštvu, ki so ga vršile ob mirnem opazovanju in zadržanju tržške in zavestne policije, do kraja razgalele svojo politično metodo, ko so napadle celo demokratične tiskarne in knjižarne, jih polivale z bencinom, znašale liste in knjige na grmade in jih javno zažigale. To je očitna metoda umetno obujenega ter gojenega fašizma. Tako sta nekdo ravnala Hitler in Mussolini, ki smo se zoper nju borili mi in naši zavezniki. Tako so pred 25 leti goreli v istem mestu slovenski Narodni dom in grmade slovenskih knjig.

Spričo teh mračnih dogodkov smo slovenski književniki znova prisiljeni obrniti se na kulturni svet z opozorilom in pozivom. Opozorjamo kulturno javnost na nezaslišano nevarnost tržškega vzgleda. Opozorjamo vse kulturne delavce sveta na to, da iskre sramotnih tržških gradov lahko zanetijo ravno take vsej kulturi sovražne grmade tudi drugod. Opozorjamo svet na dejstvo, da so te grmade gorele ob prisotnosti oddelkov civilne policije tistih sil, ki so se še nedavno borile proti fašizmu in nacizmu.

Zaradi tega pozivamo ves kulturni svet, ki sta mu civilizacija in človeštvo sveti, naj z nami slovenskimi književniki povzdigne svoj glas k protestu zoper dopuščanje teh mračnjakovskih metod in še bolj zoper njih obujanje, ščenje in negovanje. In v imenu naših narodov, ki so svojo visoko zavest dokazali z 1.700.000 žrtvami, pozivamo svetovno kulturno javnost, naj vsaj v tem trenutku izpolni svojo dolžnost in naj odločno povzdigne glas za usodo 25 let brutalno zatirane in pobijane naroda, ki se je z antifašističnimi množicami italijanske narodnosti junaško in zmagovito boril za skupno zavezniško stvar in ki skupno tudi danes vidijo, da bodo zajemane demokratične naravne in kulturne pravice in svobodine le s priključitvijo Trsta in Julijske krajine Jugoslaviji.

Vsem poklicnim mizarjem in tudi kmetom je bil do sedaj znan mizarški stol, s premičnim vozom, na velik lesen vijak, na sprednjem in enako zadnjem delu. Imenovani tovariši pa je izdelal mizarški stol brez teh lesenih vijakov. Na sprednjem mestu je namestil namesto lesenega vijaka, kratko vzvod, s katerim lahko zelo enostavno odpira in zapira prebijajoči voz. Ta voz, ki je sličen prejšnjemu, se odpira in zapira z enim samim pregibom za dvajset cm, če je treba. S to iznajdbo odpade zamudno privijanje in odvijanje s prejšnjimi lesenimi vijaki. Na zadnjem delu pa je popolnoma odstranil vijak z vso napravo, ki je bila mizarju le v napoto. Tu je enostavno odžagal levo stran stola v obliki trikotnika. Na spodnji strani je namestil vodilne desice na tečajih. Vsa naprava se premika v kotnem izrezu. Kadar je treba voz odpreti, prime enostavno za vogal stola, nakar se ta skoraj avtomatično odpre navzven. Z lahkim pritiskom nazaj, je deska že pritrjena v ustju. Ta nov način pritrjevanja ima še to dobro stran, da voz desko pri skobjanju še čvrsteje prilepi. Dalje je tovariš zelo praktično rešil problem shranjevanja raznega orodja. Ozek del predala, ki so ga po navadi imeli vsi prejšnji stoli, je razširil, kar pa prav nič ne poveča stola, ker je na desni strani odpadel zadnji voz. Dno je opremil z luknjami raznih velikosti, in v to obeša vse ostre orodje. Namesto predalov za shranjevanje obličev, je napravil en sam prostor, ki se zapira kot moderne kuhinjske omare.

Izpopolnitve, ki jih je tovariš Jurjavčič Roman izumil, so velikega pomena. Tovariši mizarji, izpopolnjujte mizariske stole po njegovi tako praktični zamisli.

Čprav smo precej daleč od sveta, vendar prav tako delamo in napredujemo kakor katera koli druga vas. Posebno naša mladina se tega zaveda in noče zaostajati za drugimi.

Dne 2. t. m. smo ustanovili Prosvetno društvo »Planinka«, v katerega so vključene vse vasi, t. j. Koseč, Magozad, Jezerca, Drežnica in tudi Drežniške Ravne. Na ta dan je mladina skupno s pionirski priredila kulturno prireditev z lepo uspešnim programom.

Prosvetno društvo pa se je izkazalo v nedeljo 16. t. m. s prireditvijo veselice »Tri sestre«. Pevski zbor je zapel nekaj lepih narodnih pesmi, med odmor pa je igrala godba iz Koseča. Pri tej prireditvi so sodelovale vse vasi. Na koncu te prireditve so vsi navzoči poslali tov. Kardelju v Pariz resolucijo, v kateri mu izrekajo ponovno zahtevo za priključitev Primorske k Jugoslaviji.

S tem so prebivalci Drežnice in ostalih vasi pokazali, da nočejo zaostajati za ostalimi vasi v Titovem tekmovanju in da tekmujejo ne samo na gospodarskem poprišču in pri obnovi, pač pa tudi na kulturno-prosvetnem poprišču.

Le tako naprej do popolne dosege pravice primorskega ljudstva!

Podružnica upravne gospodarske stroke je sklenila iti na prostovoljno delo v Strug in očistiti gozd. V ta namen so se zbrali delavci in nameščenci te upravne gospodarske stroke, ter člani udruženja trgovcev in gostilničarjev. Isti so očistili 20 ha gozda v Strugu, ter na ta način pridobili 20 kub. metrov drv, katera bodo služila za napravo apnenice.

Nadalje so se isti delavci pridno lotili dela na cesti v Zali, tu so marljivo čistili in posipali to za idrijski okraj zelo važno cesto.

Enako so delali tudi delavci in nameščenci MOO. Bilo jih je 25 po številu, napravili pa so v 24 urah 39 kub. metrov gramoza za cesto. Naslednji dan pa je 16 istih delavcev in nameščencev pripravilo v štirih urah 30 kub. metrov gramoza za obnovo.

Minulo nedeljo je šlo osem nameščencev od Ok. NOO v Strug, kjer so presejali za napravljanje strešne opeke 4 kub. metre peska, ter istega tudi spravili na cesto.

Enako delajo na obnovitvenem polju vsi ostali kraji Idrije. Posebno so se udeleževali pri čiščenju in pripravljanju opeke v Kamolji, katere so minuli teden pripravili najmanj 15 tisoč komadov.

Tov. Nuzdorfer Milka, roj. 22. 6. 1926, stanujoča v Vipavi, je izgubila osebno izkaznico št. 3633. Izkaznica je bila izdajena dne 30. 6. 1946 v Ajdovščini. — S tem dnevom preključem veljavnost te izkaznice.

Dne 19. 2. 1946 se je izgubila na cesti Ajdovščina-Ilir. Bistrica dovolilnica za avtomobil VUJA, in sicer trikotnik z rdečo zvezdo št. 1156. Navedena dovolilnica se proglašja za neveljavno.

Tov. Brešan Terezija, roj. Klinton, stanujoča v Tolminu, je izgubila 13. junija 1946 osebno izkaznico št. 0521, izdano od Okraj. odbora Tolmin z dne 26. 2. 1946. S tem dnevom preključem veljavnost te izkaznice.

Tov. Jurisčič Marija iz Račič je izgubila dne 22. 6. 1946 osebno izkaznico št. 4427 od Kozine d. Olrova. S tem preključem veljavnost te izkaznice.

Tov. Pogačnik Majda iz Ajdovščine je izgubila osebno izkaznico št. 1030, izdano dne 15. 6. 1946 od krajevnega odbora v Ajdovščini. Predmetna izkaznica se proglašja za neveljavno.

Tov. Bajc Francka, roj. 8. okt. 1916, Višnje pri Podkraju, je izgubila 29. maja na poti na Col denarnico z vsoto 2000 lir in osebno izkaznico. Izkaznico proglašam za neveljavno.

14. julij — dan tiska

Primorci, čitajte naše napredno ljudsko časopisje

Dan tiska, ki bo 14. julija po vsej coni B, ima namen popularizirati vlogo in pomen tiska na splošno, posebno pa še pomen naprednega ljudskega tiska za vzgojo množic. V času, ko so na naši zemlji gospodarili italijanski fašisti, nismo mogli javno izražati svojih zahtev po svobodi, ker napreden slovenski časopis ni bil dovoljen. Tudi v predprilski Jugoslaviji položaj ni bil mnogo boljši. Tisk je bil tam orodje vladajočih krogov, ki so z njegovo pomočjo delovno ljudstvo slepili in ga načrtno cepili na razne stranke, da so mu lažje vladali. Najnaprednejši delavci niso mogli izražati svojih zahtev drugače kot z raznimi stavkami, demonstracijami itd. Tisk, ki bi izražal resnične zahteve delovnega ljudstva, tudi v tej državi ni smel izhajati.

Ko pa so se 1941. leta narodi Jugoslavije dvignili v upor proti okupatorju in za prevzem oblasti v svoje roke, je začel ilegalni tisk Osvobodilne fronte vsrčiti ogromno vlogo pri vzgajanju ljudskih množic. Povezoval je posamezne predele osvobodene Jugoslavije, združeval poštene ljudi različnih nazorov v eno samo jekleno vez vseh protifašistov. Tisk je vodil narode Jugoslavije v borbi vse do osvoboditve in danes predstavlja močno sredstvo pri obnovi gospodarstva, izgradnji ljudske oblasti in razkrinkavanju protiljudskih spekulantov.

Tudi za nas Slovence v coni B pomeni danes naš napredni ljudski tisk močno sredstvo, s katerim se povezmemo v celoto z vsemi našimi brati in ostalimi narodi Jugoslavije, od katerih smo danes umetno ločeni z začasnno ločnico — bivšo jugoslovansko-italijansko mejo in demarkacijsko črto. Danes, ko se v coni A koncentrirajo vsa italijanska in jugoslovanska reakcija v obliki neofašistov in jugoslovanskih izdajalskih sodelavcev z okupatorjem v uniformi civilne policije, izhaja tam tudi več reakcionarnih časopisov, s pomočjo katerih hočejo zopet razcepiti slovenski narod in ga odtrgati od Jugoslavije. Toda naše ljudske množice so danes ogrožene nad lažnjivim tiskom reakcije in 14. julij bo dan, ko bomo še enkrat odločno obsodili ta tisk; ta dan moramo uveljaviti našo zahtevo, da za protiljudsko časopisje pri nas ni prostora.

Kako bomo izvedli popularizacijo in dvig našega tiska 14. julija?

Prvič, naš napredni tisk moramo razširiti v vsako vas, tudi v najbolj oddaljeno samotno hribovsko hišo in omogočiti vsaki družini, da ga kupi; pri tem pa moramo istočasno pridobiti tudi nove stalne naročnike.

Drugič, s prostovoljnimi prispevki v denarju je treba dobiti nova finančna sredstva za tiskovni sklad, s katerim

bomo lahko še bolj dvignili kakovost našega časopisa.

Vse delo v dnevu tiska pa moramo vključiti v celotno trimesečno Titovo tekmovanje.

Naša mladinska organizacija se je obvezala, da bo to delo prevzela. V nedeljo, 14. t. m., bosta dva avtomobila razvozila časopisje iz osrednjega kolportážnega centra v Postojni; prvi bo vozil po cesti Postojna-Ajdovščina-Idrija-Cerkljeva-Tolmin-Grgar, drugi pa po cesti Postojna-Ilirska Bistrica-Herpelje-Kozina-Koper. Avtomobila se bosta ustavila v vsaki večji vasi ob cesti, od tam naprej pa bodo raznašale časopisje mladinske štafete po okoliških vaseh. V vsaki teh vasi pa bodo prevzeli časopise od štafete odgovorni mladinci ali mladinke, ki jih bodo prodajali po vseh hišah. Na ta način bo omogočeno vsaki družini, da bo čitala naš tisk. Poleg tega bodo raznašalci s posebnimi vpisnimi polami nabirali nove stalne naročnike. Da se bo naš tisk lahko kakovostno še bolj dvignil in ustrezal željam množic po vzgoji, se bo vršilo v času do dneva tiska zbiranje prostovoljnih prispevkov za tiskovni sklad, kar bodo vršili tudi mladinci ali mladinke. V tem, koliko bo vsak posameznik svojememu premoženju primerno daroval za tisk, se bo pokazala njegova resnična ljubezen do naroda. Na sam dan tiska pa bodo poleg tega trojke po vaseh in mestih zbiralše še prostovoljne prispevke s posebnimi znaki. Razumeti moramo, da bomo s tem, ko bomo prispevali za tisk, prispevali za skupno vzgojo nas vseh.

Mladinska organizacija je je torej obvezala, da izvedbo velikih nalog dneva tiska. Vsa mladinec ali mladinka naj se takoj javi za štafetni tek. Tisti, ki se bodo v tem dnevu najbolj izkazali, bodo prejeli tudi nagrade v obliki knjig. Aktivno pa mora sodelovati v dnevu tiska vse naše ljudstvo in vse množične organizacije; vsak mora prispevati po svojih močeh, da bo dosežen čim večji uspeh. Še enkrat se mora pokazati velika ljubezen našega ljudstva do tiskane slovenske besede, ki se je pokazala že nešteto krat v preteklosti. To mora biti veličastna manifestacija vsega ljudstva v coni B, da se še bolj razširi slovenski tisk ter da se mu razširi pot v sleherno hišo. Okrasimo ta dan vsako slovensko hišo z gesli, s katerimi bomo izrazili svojo ljubezen do naprednega tiska.

14. julij bo naša ponovna manifestacija za priključitev Julijske krajine s Trstom k Jugoslaviji, kjer je naši tiskani besedi zagotovljen doslej nestuden razmah. Geslo za vsakega naj bo:

»Naš tisk — najmočnejše sredstvo za vzgojo ljudskih množic!
Dan tiska — manifestacija za Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo!»

Prostovoljno delo pri gradnji železniškega mostu na Prestranku in čiščenje železniške postaje

Železničarji sindikalnih podružnic Postojna, Prestranek, St. Peter na Krasu, Gornje-Ležee, Divača in Ilirska Bistrica, so si zadali nalogo, da bodo udarniško pomagali pri graditvi mostu na Prestranku. Delo se je že pričelo in posamezne podružnice so se lotile dela s prav udarniškim elanom. Do sedaj je na prvem mestu podružnica St. Peter na Krasu s 1381 urami v štirinajstih dnevih. Izkopali so 280 m² zemlje in skal. Skupno so vse podružnice napravile do sedaj 2611 udarniških ur in v tem času odstranile 826 m² zemlje in skalovja.

Poleg tega pa skrbijo železničarji v St. Petru na Krasu še za postajo samo. Samoiniciativno so že parkrat očistili tire trave in razne navlake. Včeraj so ponovno odšli na delo. Vsi, ki niso bili službeno nujno zadržani, so prišli za lopate, krampe in samokolnice. 54 uslužbenecv in uradnikov je delalo od dveh do šestih po-

poldne in opravilo v 216 urah zelo potrebno in koristno delo ter na ta način prištedilo državi 6480 lir. Vsa dolžina tirov je sedaj lepo očiščena, tako da leseni pragovi ne gnijejo pod koreninami raznih trav, ki se na zanemarjenih postajah kaj hitro razbohoto ob tiru.

Samo v zadnjih štirinajstih dnevih so te sindikalne podružnice prištedile državi z udarniškim delom 84.810 lir.

Poleg vsega tega pa ti tovariši ne pozabljajo na brezposelne delavce v Trstu. Ko so zvedeli, da je ZVU znova odpustila nekaj teh, so takoj pokrenili nabiralno akcijo. V teku štirih ur so zbrali 4121 lir in 68 din prostovoljnih prispevkov za brezposelne družine teh delavcev, da jim tako pokažejo svojo solidarnost. Železničarji v St. Petru na Krasu se zaobljubljajo, da ne bodo pozabili svojih tovarišev, in so pripravljeni, da jim bodo tudi v bodoče radi priskočili na pomoč.

Ogarev.

Tako je treba

Lep vzgled iznajdljivosti, tovarštva in samoiniciative smo dokazali delavci in nameščenci ter sindikalna podružnica voznikov iz Lokavca.

Sindikalna podružnica voznikov iz Lokavca namreč stalno izvažala les za upravo lesne industrije Rizzato v Ajdovščini. Tako je tudi sedaj zaposlena z večjimi partijami lesa iz Trnovskega gozda. Ker pa je oddelek, iz katerega les izvažajo, deloma silno težak in za izvoz nepriladen, bi morala uprava znatno zvišati ceno izvozne takse voznikom, toda še vedno bi bil izvoz zvezan z veliko življenjsko nevarnostjo za živino in voznike.

Pri vsem tem pa uprava ne bi mogla opravičiti visokih prevoznih stroškov. Zavedajoč se današnje dobe smo se delavci in nameščenci odločili, da sami s pomočjo voznikov udarniško zgradimo pot do najbolj nepristopnega kraja, kjer se nahaja 50 kub. metrov lesa. Z vsem potreb-

nim orodjem in trdno voljo, da naredimo postavljeno si nalogo, smo se odpeljali v nedeljo, dne 23. junija, ob 5. uri zjutraj s tovornim avtomobilom v Trnovski gozd. Kljub najhujšemu nalivu ni bilo omahljivca med nami.

Ko smo prišli na cilj, se nam nasmeje v nagrado za našo odločnost najlepše sonce. Zapeli so krampi in sekire. Ko je bila ura poldne, smo si ogledali in presodili uspeh našega dela. Dve sto metrov gorske poti v najtežjem skalnatem terenu smo naredili. Če računamo, da smo s tem zmanjšali stroške prevoza na polovico, t. j. od 1600 na 800 lir, in da smo s tem omogočili odvoz za 50 kub. metrov lesa, smo s tem, tako rekoč za razredilo, prihranili podjetju 40.000 lir. V zavesti, da smo zopet doprinesli drobtino k izgradnji naše nove domovine, smo se srečno in zadovoljno vračali v Ajdovščino.

Ravnikar Tina

VSE ZA TISK!

14. JULIJ — DAN TISKA!

Slovenski napredni časopis v vsako slovensko hišo

VELICAŠTEN SPREJEM III. MLADINSKE BRIGADE JULIJSKE KRAJINE V LJUBLJANI

4. t. m. popoldne je prispela v Ljubljano III. mladinska delovna brigada »Pino Tomazič« iz Julijske Krajine, ki je odšla danes zjutraj skupno s petimi ljubljanskimi brigadami na gradnjo »mladinske proge«. Brigada šteje 255 mladincev in mladink, med njimi 50 Italijanov. Na ljubljanskem kolodvoru so jih pričakovali mladinci in mladinke ljubljanskih delovnih brigad, pionirji ter velika množica ljudi. Ob prihodu vlaka na kolodvor je pionirska godba iz Šiške zaigrala himno. V imenu ljubljanske mladine jih je pozdravil tov. Rupko Godec, član MO LMS Ljubljana, za sprejem pa se je v imenu mladine Julijske Krajine zahvalil komandant brigade tov. Stanko. Med vzlikanjem ljudstva in mladine je mladinska delovna brigada Julijske Krajine skupno s mladino ljubljanskih delovnih brigad krenila po ulicah, na katerih se je zbrala precejšnja množica ljudi, ki jih je navdušeno pozdravljala.

Tokrat bi javno povedali gospodu župniku tole:

Pri nas v Spodnjem Lokovcu smo bili vsi veseli, ko smo dobili zasilno postavljene lesene hiše za šolo in ko je prišla spet med nas učiteljica. Samo nekdo ni bil s tem zadovoljen, to je gospod župnik iz Lokovca. Gospod župnik noče poučevati v šoli, češ da tam vise naše zastave in da je nad temi slika našega Tita. Zahteval je, da se odstranijo ti simboli naše zmage iz šolskih prostorov.

Tokrat bi javno povedali gospodu župniku samo tole:

Naša zastava s peterokrako zvezdo, lik našega Tita sta tista simbola svobode, zaradi katerih so bili naši ljudje preganjani in mučeni, zaradi katerih so goreli naši domovi. Ta dva simbola sta naša in si jih ne dovolimo niti odvzeti, niti žaliti.

Gospoda župnika pa bi spomnili

še na to: Mar se je takrat protivil proti temu, da bi poučeval verouk v šoli, ko je na steni visela slika fašista Mussolinija, ki je napovedal iztrebljenje slovenstvu? Ali se je takrat branil poučevati verouk v šoli, ko je na tej šoli visela zastava imperalistične Italije, ki je morila, požigala in uničevala po naši zemlji?

Mi vsi vemo, da takrat gospod župnik ni dvignil glasu proti temu, zato mu prebivalci iz Lokavca poveemo, naj s svojim jadikovanjem za fašizmom in fašisti ne izrablja našega potrpljenja in naj se zaveda, da bomo v borbi za dosledne iztrebljenje fašizma nepopustljivi, pa naj se fašizem pojavi še v taki obliki. Tem nepopustljivejši bomo zato, ker dobro vidimo, kaj pomeni obnavljanje fašizma danes v Trstu. Marica

O obdarovanju vajencev

Statistični oddelek pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje se je skupno z Uradom za delo in s Poverjeništvom RKS v Ajdovščini odločil, da popiše in obdaruje vse vajence tega področja. V tej zvezi je Statistični oddelek pri Poverjeništvu stopil v stik z zainteresiranimi ustanovami ter pripravil organizacijo obdarovanja, ki ga bo izvedlo poverjenišvo Rdečega križa Slovenije.

Obrtno-strokovne šole zdaj vršijo popis vajencev na posebnih vprašalnih polih. Pri posameznih obrtno-strokovnih šolah se bodo popisovali vajenci, ki obiskujejo te šole (vsak vajenec na svoji šoli) ter oni vajenci, ki sicer ne obiskujejo strokovne šole, pa so v učenem razmerju in prebivajo v okolju tiste šole. Pri tem je važno dejstvo, da bodo le oni vajenci upravičeni do paketov, ki bodo popisani na vprašalnih polih. Zato vsebujejo te vprašalne pole za vajence posebna nakazila, ki jih bodo šole upravljevala do prejema paketa.

V to svrhu so po dogovorjenem načrtu bili razposlani obrazci vsem strokovnim šolam in tam, kjer teh ni, statističnim referentom pri okrajih.

Člani učiteljskega zbora posameznih strokovnih šol vršijo popis vajencev na teh vprašalnih polih za vajence ob navzočnosti in dajanju podatkov posameznih vajencev. Pri popisu pa jim bodo pomagali tudi podmladi Rdečega križa in organizacije ZMJK tako pri obveščanju vajencev, da bodo res vsi popisani in pri sestavljanju evidenčnega spiska vseh popisanih vajencev (ločeno za vajence, ki ne obiskujejo šole). Oni vajenci, ki sicer ne obiskujejo šole, bodo morali prinesiti potrdilo svojega mojstra, da so res v učenem razmerju. Za vsako vprašalno polo bodo morali dati vajenci po 3 lire. Vodstvo obrtno-strokovnih šol bo moralo ločiti vprašalne pole onih vajencev, ki so v šoli in onih, ki ne obiskujejo šole. Tako ločene popisne pole bodo dostavljene referentom dotičnih okrajev, skupno s pobranim denarjem, takoj po končanem popisu obenem s nakazili za pakete.

Okrajni statističarji bodo prekontrolirali število izpolnjenih vprašalnih pol za vsako šolo posebej, z evidenčnim seznamom vseh popisanih vajencev in sumarnem vseh vprašalnih pol, izpolnjenih in neizpolnjenih, ki ga mora vodstvo obrtno-strokovne šole priložiti k vprašalnemu polu.

Okrajni statističarji po izvršeni kontroli žigosajo nakazila za pakete, jih oddajo in oddajo predstavnikom posameznih strokovnih šol. Ti bodo potem upravičeni dvigniti pri okrajnem odboru RK število nakazil za ustrezajoče število paketov. Paketi so UNRRA-inega izvira in vsebujejo razne jestvine s priliklinami. Obdarovanje s takimi paketi ima namen dokazati važnost in hvaležnost ljudskih oblasti do vajencev, ki v današnjih dneh predstavljajo velik faktor v okviru državnega aparata.

Ko bodo vse popisne pole zbrane, bodo dostavljene skupno z evidenčnim seznamom vajencev statističnemu oddelku pri Poverjeništvu PNOO v Ajdovščini.

Statistični oddelek bo v okviru Titovega tekmovanja ocenjeval posamezne okraje po tem, kateri bodo prej dostavili izpolnjene vprašalne pole, kateri bodo zajeli čim več vajencev v tistem okraju in končno, kateri okraj bo bolj popolno izpolnjeval vprašalne pole. Rezultati bodo objavljeni.

Vsi statistični referenti pri okraju so bili že obveščeni o njihovih dolžnostih, kakor tudi vsa ravnanja obrtno-strokovnih šol potom okrožnice Statističnega oddelka pri Poverjeništvu PNOO.

V primeru pomanjkanja obrazcev, naj se to sporoči prej omenjenemu oddelku.

Naj se pazi na morebitne objave in pozive v časopisju, s katerimi bo statistični oddelek pri Poverjeništvu obveščal vajence in šole o naknadnem poteku popisa.

Ajdovščina, 3. julija 1946.

Statistični oddelek
pri Poverjeništvu PNOO
za Slovensko Primorje.

Obroki živil za mesec julij

Za mesec julij 1946 so bodo delila potrošnikom Slovenskega Primorja, cone B, na živilske nakaznice naslednja živila:

1. Na osnovne živilske nakaznice:

a) na vsak odrezek za kruh 375 gr kruha ali 300 gr moke, skupaj na vse odrezke 11.625 kg kruha ali 9.300 kg moke ali 10 kg žita;

b) na odrezke za zakuho štev. 1 do 20, skupaj 2 kg koruzne moke;

c) na mesne odrezke 11a, 11b, 11c, 11d ali 31a, 31b, 31c, 31d na vsak odrezek po 150 gr svežega mesa;

d) na odrezek za sladkor 150 gr sladkorja;

e) na vse odrezke za maščobo skupaj 250 gr masti ali olja;

f) na odrezek za milo (količina se bo odredila naknadno);

g) na odrezek za sol ali na odrezek 12a ali 22a — 500 gr soli.

2. Na dodatno nakaznico za dojenčke:

a) na odrezek DOJ.111 — 700 gr sladkorja;

b) na odrezek DOJ.112 — 1500 gr pšeničnega zdroba ali bele moke;

c) na odrezek DOJ.113 — dva komada toaletnega mila (LUXS);

3. Na dodatno nakaznico za otroke v drugem letu starosti:

a) Na odrezek OTR.121 — 700 gr sladkorja;

b) na odrezek OTR.122 — 1500 gr pšeničnega zdroba ali bele moke;

c) na odrezek OTR.123 — dva komada toaletnega mila (LUXS).

4. Na dodatno nakaznico za otroke v tretjem do sedmema letu starosti:

a) na odrezek OTR.131 — 400 gr sladkorja;

b) na odrezek OTR.132 — en komad toaletnega mila (LUXS);

c) na odrezek OTR.133 — 1 kg krušne moke.

5. Na dodatno nakaznico za noseče žene:

a) na odrezek NOS.1 — 700 gr sladkorja;

b) na odrezek NOS.2 — 3 kg krušne moke;

c) na odrezek NOS.3 — 300 gr masti ali olja.

6. Na dodatno nakaznico za lahke delavce:

a) na odrezek dodatek L.43 — 250 gr soljene slaninice;

b) na odrezek dodatek L.44 — 250 gr sušenega mesa;

c) na odrezek dodatek L.45 — 4 kg krušne moke;

d) na odrezek dodatek L.46 — 2 kg koruzne moke;

e) na odrezek dodatek L.47 — 200 gr sladkorja;

f) na odrezek dodatek L.48 — 100 gr soli.

7. Na dodatno nakaznico za težke delavce:

a) na odrezek dodatek T.35 — 500 gr soljene slaninice;

b) na odrezek dodatek T.36 — 500 gr sušenega mesa;

c) na odrezek dodatek T.37 — 6 kg krušne moke;

d) na odrezek dodatek T.138 — 3 kg koruzne moke;

e) na odrezek dodatek T.39 — 350 gr sladkorja;

f) na odrezek dodatek T.40 — 150 gr soli.

8. Na dodatno nakaznico za gozdarje:

a) na odrezek gozdar 51 — 1 kg soljene slaninice;

b) na odrezek gozdar 52 — 700 gr sušenega mesa;

c) na odrezek gozdar 53 — 300 gr soli;

d) na odrezek gozdar 54 — 15 kg koruzne moke;

e) na odrezek gozdar 55 — 250 gr sladkorja.

Vsi potrošniki so dolžni takoj prenotirati živilske nakaznice pri svoji drugi ali trgovcu. Zadruga in trgovci poročajo od predloženih nakazil naročilnico ali prijavnice odrezke ter jih predložijo takoj ali najkasneje do 5. t. m. okrajnemu gospodarskemu odseku (trgovina in preskrba).

Prepovedano je trgovcem ali zadrugam izdajati hrano na že odrezane odrezke. Vsak potrošnik mora predložiti pri prevzemu hrane živilsko nakaznico, kjer se mu odvzame odrezek. Vsak potrošnik ali skupna družina je dolžna hraniti živilske nakaznice doma. Prepovedano je trgovcem ali zadrugam obdržati živilske nakaznice.

Za krušno moko je smatrati pšenično moko, mešano s 25 % koruzne moke ali z 10 % soje, odnosno bela moka, mešana s 33 % koruzne moke ali s 15 % soje.

Vsi potrošniki, ki prejamejo namesto kruha moko ali pšenico, so obvezni prevzeti pripadajočo količino soje. V primeru, da potrošnik soje noče prevzeti, izgubi tudi ostale krušarice.

Za prejem dodatne nakaznice za gozdarje so upravičeni samo oni gozdni delavci, ki so stalno zaposleni pri načrtni proizvodnji lesa ali drv.

Gozdarji, kateri prejmejo to nakaznico, niso upravičeni do prejema nakaznice za lahke ali težke delavce.

★

Nova delitev tekstilnega blaga

Te dni bodo stavljene v prodajo večje količine tekstilnega blaga, ki je dospelo iz Jugoslavije za kritje potreb našega prebivalstva. Da se postopek prodaje čim bolj poenostavi in omogoči vsem potrošnikom možnost nakupa dovoljnih količin, se stavilo v promet nove točke nakaznice za tekstil, in sicer:

6 SP T — 7 SP T — 8 SP T

Vsaka teh točk dovoljuje nakup enega metra blaga, točke od 1 do 5 ostanejo še nadalje v veljavi.

Za nakup nogavic se stavi v veljavo točka II SP, s katero je dovoljen nakup enega para moških ali ženskih nogavic ali dveh parov dečjih nogavic.

Poleg tega se dovoljuje nakup sukanca, in sicer na potrošniško knjižico po sledečem ključu: družine do štirih članov dve vreteni, družine od štirih članov naprej 4 vretena.

Vse zadruga in trgovci naj se držijo točno teh navodil glede prodaje tekstilnega blaga na točke ali potrošniške knjižice.

Kdor še ni poravnal naročnine, naj to stori čimprej!

Naš kmet mora biti pozoren na vsak pojav škodljivcev

V zadnjem času se je po nekaterih krajih v manjšem obsegu precej razbohotil mali hrošček, škodljivec fižola, fižolar.

Potrebno je, da povzamemo važne korake in ga zatremo. Kajti škoda, katero bi po svojem hitrem razmnoževanju lahko povzročil, utegne postati ogromna.

Ta hrošček je bil že pred vojno, še bolj pa med vojno zanešen v naše kraje. Hrošček je 3 do 5 mm dolg ter zgoraj rjavozelene barve, sivimi podolgovatimi lisami na pokrilju, zadek in trebušno stran pa ima rdečkasto. Razmnožuje se na prostem in v štrambah, ter ima letno 3 do 5 rodov. Samice odlagajo bela ovalna jajčca na prostem v zoreče stroke, v štrambah pa med zrnje. Vsaka samica odloži do 85 jajčk. Izlegle ličinke se nato zarijejo v zrna, navadno po več v eno zrno, in istega izjedajo.

Kako zatiramo tega škodljivca? Najbolje je, ako fižol razkuzimo s toploto ali ogljikovim žveplom. Fižol damo v pečico odkurjenega štedilnika, ali odkurjeno krušno peč, ki ima 55 stopinj C toplote ter ga pustimo v njej eno do dve uri. V vroči peči hrošči, hube, ličinke in jajčca poginejo.

Uspešno zatiramo tega škodljivca

lahko tudi z ogljikovim žveplom, katerega si lahko nabavimo v okrajnih zadrugah.

S tem je postopati sledeče: V posode, skrinje, ali prostore, ki se dajo neprodušno zapreti, naložimo fižol še v stročju, ali pa že oluščeni, skoraj do vrha. Nanj postavimo široko posodo (krožnik) z ogljikovim žveplom. Dama ga lahko tudi v kozarec, istega pokrijemo s krpicco, dobro zavezemo, in postavimo v sredino posode s fižolom, nakar posodo oziroma prostor dobro zapremo. Prostor mora ostati zaprt 24 do 48 ur, da v njem delujejo hlapci ogljikovega žvepla. Ker je žveplo vnetljivo, moramo z njim pravilno in previdno ravnavati. V njegovi bližini ne smemo kaditi ali prižigati vžigal. Prav tako kot pri fižolu, zatiramo podobne živalske škodljivce tudi pri grahu, bobu in žitih vseh vrst.

Napačno je mišljenje nekaterih, ki mislijo, da se da opisane škodljivca uničiti s prahom živega apna, mešanjem orehovega listja med napadeno zrnje. S takih postopanjem ne moremo doseči nikakega uspeha, ker je škodljivec neobčutljiv. Zato je neobhodno potrebno, da se poslužimo takih sredstev, katere so preizkušena in učinkovita.

Počitniška kolonija za bolehe dijake

Dijaška matica bo priredila tekom letošnjih poletnih počitnic, počitniško kolonijo za bolehe dijake. V poštev pridejo dijaki in dijakinje, ki so iz zdravstvenih razlogov potrebni oddiha na deželi.

Kolonija bo v Cerknem na Gorškem.

V to počitniško kolonijo ne morejo biti sprejeti dijaki z odprto pljučno tuberkulozo ali s podobnimi nalezljivimi boleznimi. Pred odhodom bodo vsi zdravniško preiskani. Na počitnice pa bomo poslali lahko samo omejeno število dijakov, zato bodo prišli v poštev samo res potrebni dijaki in dijakinje.

Prošnje s točno navedbo domačih imovinskih razmer, in s prikazom zdravstvenega stanja, naj dijaki dostavijo najkasneje do 10. julija 1946, na izvršni odbor dijaško matico v Trstu Via Carducci 6-III. Navedbe v prošnjah naj potrdi krajevni odbor dijaške matice iz onega kraja, od koder je dijak doma.

V kolonijo bodo sprejeti tudi oni bolehi dijaki, ki jim imovinsko stanje omogoča polno plačanje stroškov. Ti dijaki naj v svoji prijavi namesto imovinskega stanja podajo izjavo, da bodo stroške kolonije plačali sami.

Tihotapec je dobil zaslužen kaznen

Brezvestni špekulanti in črnoborizijanci se kljub temu, da jim je ljudstvo napovedalo najgorčnejši boj, še vedno drznejo tihotapiti. Tako je patrila Narodne zaščite v bližini Sv. Lucije naletela na dva tihotapeca, in sicer na Vonce Alosija in Muniha Antona, oba iz Gorenje Kanomlje, ki sta hotela pretihotapiti preko demarkacijske črte večjo količino cigarete in našega denarja. Tihotapeca sta se takoj poslužila zvijače in Vonce je začel ponujati zaščitniku večjo

vsoto denarja, da bi ga izpustil. Zaščitnik je najenergičneje ponudbo odklonil. Ko pa so prišli v bližino vasi Sv. Lucije je Vonce nenadoma skočil na kolo in se hotel odpeljati. Zaščitnik je za bežečim nekajkrat zaklical naj se ustavi, nato pa je bil prisiljen rabiti orožje in je Vonce težje ranil, tako da je potem v bolnišnici podlegel ranam.

To je svaričen primer, kam pripelje tihotapeca njegovo brezvestno, brezmiselno izkoriščevalsko delo.

Žene iz Dekanov so obiskale ranjence

Žene iz Dekanov so obiskale ranjence v bolnici Ankarani in ob tej priliki ponesle ranjencem 20 kg češenj, 95 jajc, 85 kosov maslenega kruha in 500 cigarete. Žene so se zadržale precej časa v razgovoru z ranjenci in jim obljubile, da jih bodo

še obiskale in da bodo drugič pripeljale tudi tovarišice seboj. Domov so se vrnile žene zadovoljne in vsele, da so obiskale tiste, ki so v borbi za našo svobodo žrtvovali svoje zdravje.

R a z p i s

Telesnovzgojno društvo Ilirska Bistrica — motosekcija — razpisuje na 14. julija prvo meddruštveno krožno motodirko s startom v Ilirski Bistrici, pred sončnim, in s ciljem prav tam. Dirka se začne ob 15. uri. Dolžina proge je 2160 metrov.

Vozi se:

1. turna kategorija do 500 cm³ tri kroge;

2. turna kategorija do 1200 cm³ štiri kroge;

3. športna kategorija do 250 cm³ tri kroge;

4. športna kategorija do 350 cm³ štiri kroge;

5. športna kategorija do 500 cm³ pet krogov;

6. športna kategorija do 1000 cm³ pet krogov.

Vsak vozač vozi po pravilniku FICM. Pokoravati se mora vodstvu dirk. Start bo po kategoriji, in sicer do 5 vozačev.

Mladina postojnskega okraja tekmuje

V dneh, ko se odloča usoda Julijske krajine s Trstom, je naša mladina nemurno na delu, da si obnovi domovino ter da s tem dokaze vsemu svetu svojo nezlomljivo voljo in vztrajnost pri zahtevi po priključitvi k svoji materi Titovi Jugoslaviji.

Preteklo nedeljo je mladina iz mesta Postojne čvrsto razovarjala en železniški voz opeke. Tovariš iz tehnične baze se je obrnil na mladino, da od nje dobi pomoč. Veselo se je odpravilo 11 mladincev na postajo, da tam opravijo postavljeno jim delo. Glasno se je slišala njih vesela pesem do mesta, vmes pa ropotanje opeke, ki so jo nakladali na tovorni avto, da jo prepeljejo na mesto. Vse to je dalo človeku čuti nekaj velikega, namreč to, da si mladina gradi sama boljše in srečnejše življenje. Komaj sta potekali dve uri, že prikrajajo veseli z zavestjo, da so tudi ta dan napravili dve uri prostovoljnega dela in nam javili, da so raztovarili 7000 kosov opeke. Naj bodo ti mladinci vzgled ostali mladini Postojne.

Tudi mladina okoliških vasi ne ostaja, ampak dela na vseh tistiših. Tako je mladina iz vasi Orehek v enem tednu pridobila 10 novih naročnikov za mladinski list »Mladina«, s tem se bo mladina učila in seznanjala z delom mladine iz ostalih okrajev. V vasi Senožeče pa skrbijo mladinci poleg drugega tudi za to, da bodo spravili vso krmo za zimo.

Imamo v našem okraju nekatere tovariše, ki bi res lahko bili vzgled in ponos naši mladini. Eden od teh je tovariš Jurca Ludvik iz Bukovja. Ta mladinec se je že za časa borbe izkazal požrtvovalnega in aktivnega, zato tudi sedaj nadaljuje in se zaveda, da živimo v času, ko si sami obnovljamo svojo domovino. Vidimo ga pri vsakovrstnih delih, je pri vsaki skupini, ki se javi za prostovoljno delo: minira, pomaga mizarjem, tesarjem itd., popravlja v mladinskem domu opravila sam, tudi deske za stene, čas in drugo napravi sam. Zato si mladinska organizacija našega okraja želi, da bi imela veliko takih požrtvovalnih mladincev.

Pohvale vredno pa je še to: Vsem je dobro znano, da se te dni zbira v Postojni mladinska brigada »Pino Tomazič«, ki bo odpovala v Brčko-Banoviči. Kljub temu, da se ta mladina pripravlja na delo za par mesecev, se je javila prostovoljno tovarišu iz tehnične baze, da gre raztovoriti pol vagona opeke, ki je pravkar prišel na postajo Ponovno je ta mladina pokazala svojo vztrajnost pri delu za doseg boljšega življenja.